

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З. ГЖИЦЬКОГО

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра менеджменту і бізнес-адміністрування

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ІЛЬКІВ Роман Володимирович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УДК: 338.2

Удосконалення управління фінансовою діяльністю аграрного підприємства

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Ільків Р.В.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи: _____
(підпис)

МИНІВ Роман Михайлович
кандидат економічних наук, доцент

**Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького**

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра менеджменту і бізнес-адміністрування
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Напрямок підготовки 073 «Менеджмент»
(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Доцент _____ Батюк Б.Б.
“ _____ ” _____ 2024 р

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

Ільківа Романа Володимировича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема проекту (роботи): «Удосконалення управління фінансовою діяльністю аграрного підприємства»

керівник проекту (роботи) Минів Роман Михайлович, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ _____ ” _____ 2025 року № _____

2. Термін подання студентом проекту (роботи) грудень 2025 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) навчальна, наукова та довідкова література, наукові періодичні видання, фінансова звітність

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Характер фінансової діяльності господарських товариств

1.2 Фінансовий менеджмент у формуванні фінансових ресурсів підприємства

1.3 Методи управління фінансами

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПП «*»**

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2 Управління грошовими потоками та розрахунками

2.3 Управління оборотним капіталом

2.4 Фінансовий контроль на підприємстві

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПП «***»

3.1 Рекомендації щодо управління формуванням власних коштів товариства

3.2 Удосконалення оперативного управління короткостроковими активами та короткостроковими зобов'язаннями

3.3. Управління підприємством на основі його вартості

3.4. Удосконалення фінансового левериджу розвитку підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми роботи	23.09.24	
2	Розробка змісту роботи	24.09-15.10.24	
3	Обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи	16.10-22.10.24	
4	Бібліографічний огляд	23.10-23.12.24	
5	Вступ	10.01-18.01.25	
6	Розділ 1	20.01-12.03.35	
7	Розділ 2	13.03-27.05.25	
8	Розділ 3	02.06-20.08.25	
9	Висновки та пропозиції	25.08-03.09.25	
10	Оформлення роботи	15.09-15.10.25	
11	Оформлення візуального супроводу роботи	20.10-30.10.25	
12	Представлення до захисту кваліфікаційної роботи	17.11.25	

Студент _____
(підпис)

Ільків Р.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи) _____
(підпис)

Минів Р..М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ільків Р.В. Удосконалення управління фінансовою діяльністю аграрного підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького – Міністерства освіти і науки України, 2025.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства. Проаналізовано сучасний стан управління фінансовою діяльністю ПП «***». Запропоновано шляхи удосконалення ефективного управління фінансовою діяльністю ПП «***».

Ключові слова: управління, аналіз, витрати, фінансова діяльність, ліквідність, платоспроможність, баланс.

SUMMARY

Ilkiv R.V. Improving the management of financial activities of an agricultural enterprise. – Manuscript.

Qualification work for the degree of "Master" in the specialty 073 "Management". Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv - Ministry of Education and Science of Ukraine, 2025.

The qualification work explores the theoretical aspects of managing the financial activities of an enterprise. The current state of financial management of PE "****" is analyzed. Ways of improving the effective management of financial activities of PE "****" are proposed.

Keywords: management, analysis, costs, financial activities, liquidity, solvency, balance sheet.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	9
1.4Характер фінансової діяльності господарських товариств.....	9
1.5Фінансовий менеджмент у формуванні фінансових ресурсів підприємства.....	15
1.6Методи управління фінансами.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПП «***».....	32
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	32
2.2 Управління грошовими потоками та розрахунками.....	42
2.3 Управління оборотним капіталом.....	51
2.4 Фінансовий контроль на підприємстві.....	57
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПП «***».....	62
3.1 Рекомендації щодо управління формуванням власних коштів товариства.....	62
3.2 Удосконалення оперативного управління короткостроковими активами та короткостроковими зобов'язаннями.....	65
3.3. Управління підприємством на основі його вартості.....	72
3.4. Удосконалення фінансового левериджу розвитку підприємства.....	76
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ринкова економіка передбачає виникнення і розвиток підприємств різноманітної організаційно-правової форми, заснованих на різних формах приватної власності, появу нових власників - як окремих громадян, так і трудових колективів підприємств. З'явився новий вид економічної діяльності підприємництво - це господарська діяльність, пов'язана з виробництвом і реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг або реалізацією товарів, необхідних споживачам. Воно має упорядкований характер і відрізняється, по-перше, свободою у виборі напрямів і методів дій, самостійністю у прийнятті рішень (звичайно, в рамках законів і норм моралі), по-друге, відповідальністю за рішення і прийняті рішення їх наслідки. По-третє, цей вид діяльності не виключає ризиків, збитків або банкрутств. Фінансувати підприємство - значить залучати капітал, необхідний для придбання основних і оборотних активів підприємства, іншими словами, для покриття її потреб у капіталі. Фінансовий менеджмент є невід'ємною частиною ринкових відносин і водночас важливим інструментом у здійсненні діяльності підприємства. Тому важливо глибоко вивчити систему фінансового менеджменту та знайти шляхи її вдосконалення. Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що існує багато способів створення, розподілу та використання фінансових ресурсів, які, зрештою, сприяють розвитку бізнесу. Проте лише розробка та реалізація фінансової політики на підприємстві, що здійснюється через фінансовий менеджмент, дозволяє більш чітко визначити основні напрямки розвитку. Зазначені обставини вплинули на придатність та вибір теми кваліфікаційної роботи.

Аналіз останніх досліджень. Питання управління фінансовою діяльністю аграрного підприємства є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених таких О. Гудзь, П. Стецюк, І. Мушеник, О. Бурлаков, О. Пристемський, Н. Прокопенко, О. Рубай, О. Тулай, О. Яцух та інших. Попри значну кількість досліджень у сфері управління фінансовою діяльністю підприємства, низка важливих питань в контексті економічної нестабільності залишається

недостатньо розкритою.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування та розробка заходів щодо вдосконалення управління фінансовою діяльністю на основі ретельного фінансового аналізу.

З огляду на поставлену мету необхідно вирішити наступні завдання:

- обговорити теоретичні основи аналізу та управління фінансовою діяльністю підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику ПП «***»;
- аналіз управління грошовими потоками та розрахунками й управління оборотним капіталом ПП «***»;
- пропонує основні заходи щодо підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю ПП «***».

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою діяльністю ПП «***». Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних положень щодо удосконалення управління фінансовою діяльністю організації.*

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження виступили наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з теорії та практики управління фінансовою діяльністю підприємства. Кваліфікаційна робота базується на таких методах наукового дослідження: *монографічний* (для характеристики досліджуваного підприємства); *індукції і дедукції* (під час формування загальних висновків щодо проведеного дослідження); *аналізу і синтезу* (для оцінювання фінансово-економічного стану підприємства, а також для характеристики системи управління фінансовою діяльністю підприємства); *графічної візуалізації* (для наочного зображення отриманих результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження стали нормативні акти України з питань здійснення підприємствами господарської діяльності; підручники, публікації в періодичних виданнях і мережі Інтернет з питань управління

фінансовою діяльністю підприємства; первинна документація, що характеризує діяльність ПП «***» за період 2022–2024 рр.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що висновки, пропозиції та економічно обгрунтовані рекомендації, які містяться в ньому, дозволяють покращити фінансове становище досліджуваного підприємства та підприємств відповідної галузі, а також використовуватися в освітньому процесі ЗВО, зокрема під час вивчення дисциплін «Фінансовий менеджмент», «Фінанси підприємств» та ін.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Ільків Р., Минів Р. Сучасні стратегії фінансового менеджменту: адаптація до динамічного економічного середовища. *Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв; 19-21 березня 2025 р. Миколаїв : МНАУ, 2025. С.67-69. URL: https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zbirnik-tez-19-21-03-25.pdf

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 86 сторінках комп'ютерного тексту. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (49 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Характер фінансової діяльності господарських товариств

Для більш детального опису теоретичних основ фінансової діяльності підприємства необхідно насамперед розкрити природу власних фінансів підприємства. Корпоративні фінанси, як елемент децентралізованих фінансів, являють собою систему фінансових відносин, що виникають у процесі руху фінансових активів у приватно-правовій формі, на основі яких формуються і використовуються доходи суб'єктів господарювання в результаті активізація суб'єктів господарювання. про відповідні фінансові інструменти та механізми.

У процесі суспільного відтворення виділяють три основні стадії: виробництво, розподіл і споживання. Сфера виникнення та функціонування фінансів - друга стадія відтворювального процесу, коли відбувається розподіл вартості виробленого суспільного продукту. На цій стадії виникають фінансові відносини, пов'язані з формуванням грошових доходів і заощаджень, які мають форму певних фінансових ресурсів.

Потенційно фінансові ресурси виникають на етапі виробництва, коли створюється нова вартість і передається стара вартість. Однак фактичне створення активів починається лише на етапі розподілу, коли вартість реалізується.

Корпоративні фінанси реалізуються і функціонують у формі потоків приватних фінансових ресурсів. Останні являють собою весь спектр фінансових інструментів, які використовуються і можуть бути використані у фінансовій діяльності та фінансових операціях.

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання - це вся діяльність, спрямована на збирання та інвестування фінансових ресурсів, отримання доходів і поточних та інвестиційних витрат, виконання податкових та інших боргових

зобов'язань, інші фінансові операції компаній, спрямовані на досягнення економічного, соціального захисту та захисту прав споживачів. користь[6].

Фінансові відносини в підприємства набувають свого реального змісту у вигляді фінансових активів – грошових коштів та похідних від них фінансових інструментів. Готівка – це найважливіше для підприємства.

В умовах ринкової економіки велике значення має ефективність управління фінансовими ресурсами. Платоспроможність кожного підприємства залежить від того, наскільки своєчасно та ефективно воно перетворює свої активи в основні та оборотні кошти, які покривають поточні зобов'язання перед постачальниками, працівниками, засновниками та державою.

Вимоги до формування ефективної структури фінансових ресурсів підприємства наведені на рисунку 1.1

Рис. 1.1. Вимоги до формування структури фінансових ресурсів

Джерело: адаптовано [4, с. 353]

Система управління фінансами організації орієнтована на досягнення цілей підприємства. Такими цілями є: уникнення банкрутства та великих фінансових втрат, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, зміцнення конкурентних позицій на ринку, максимізація прибутку та ринкової вартості підприємства.

Для внутрішнього і зовнішнього аналізу платоспроможності важливо знати, як і з яких джерел організація отримує гроші і які основні витрати. Основною метою такого аналізу є оцінка здатності організації генерувати

грошові кошти в обсязі та час, необхідні для здійснення запланованих витрат.

Для більш детального опису теоретичних основ фінансової діяльності підприємства необхідно насамперед розкрити сутність фінансів підприємства (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «фінансові ресурси підприємства»

Автор	Дефініція
1	2
Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. [24, с. 3]	«Фінансові ресурси підприємства – це сукупність усіх грошових коштів, які має підприємство на певну дату через провадження своєї основної, фінансової та інвестиційної діяльності»
Мішина С. В. [20, с. 8]	«Фінансові ресурси підприємства – це сукупність грошових коштів, що перебувають у фондовій, нефондовій формі або перетворені у відповідну матеріалізовану форму і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат і витрат на забезпечення розширеного відтворення»
Павлюк К. В. [30, с. 7]	«Фінансові ресурси підприємства – це грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших потреб»
Рибалко Н. О. [38, с. 29]	«Фінансові ресурси підприємства – це сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах власності або тимчасового володіння й які використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності функціонування підприємства»
Бердар М. М. [3, с. 16]	«Фінансові ресурси підприємств – це їх власний та залучений грошовий капітал, який вони використовують для формування власних активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку»
Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. [8 с. 81]	«Фінансові ресурси корпоративного підприємства – це усі надходження суб'єкта господарювання, що перебувають у децентралізованих фондах грошових коштів, а також в нефондовій формі, та використовуються на покриття його потреб й фінансових зобов'язань з метою забезпечення розширеного відтворення»
Масюк Ю. В., Шкода А. В. [18]	«Під фінансовими ресурсами доцільно визначати грошові доходи, накопичення та надходження, що перебувають у власності або користуванні суб'єктів господарювання»
Петрук О. М., Трусова Н. В., Полчанов А. Ю., Довгалюк В. В. [31]	«Фінансові ресурси електротранспортного підприємства – сукупність коштів, що використовуються для забезпечення сталого функціонування суб'єкту господарювання та мають цільовий характер»

Продовження таблиці 1.1

Адонін С. В., Касімова Т. О. [1]	«Фінансові ресурси – це накопичені та авансовані у економічну діяльність з власних, залучених та позикових джерел грошові засоби, що знаходяться у розпорядженні підприємства і можуть задовільнити економічні інтереси та потреби власників, а також інших зацікавлених осіб»
Гуржий Т. О. [10, с. 60]	«Фінансові ресурси – накопичені підприємство грошовими засобами, а також іншими ресурсами, що перебувають у його розпорядженні та є основою його життєдіяльності, та які призначаються для реалізації потенціалу підприємства»

Джерело: побудовано за даними [1, 3, 8, 10, 18, 20,24,30,31,38]

Корпоративні фінанси, як елемент децентралізованих фінансів, являють собою систему фінансових відносин, що виникають у процесі руху фінансових активів у приватно-правовій формі, на основі яких формуються і використовуються доходи суб'єктів господарювання в результаті активізація суб'єктів господарювання. про відповідні фінансові інструменти та механізми.

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання - це вся діяльність, спрямована на збирання та інвестування фінансових ресурсів, отримання доходів і поточних та інвестиційних витрат, виконання податкових та інших боргових зобов'язань, інші фінансові операції компаній, спрямовані на досягнення економічного, соціального захисту та захисту прав споживачів [20].

Ринкова економіка передбачає виникнення і розвиток підприємств різноманітної організаційно-правової форми, заснованих на різних формах приватної власності, появу нових власників - як окремих громадян, так і трудових колективів підприємств. З'явився новий вид економічної діяльності - підприємництво - господарська діяльність, пов'язана з виробництвом і реалізацією продукції, виконання робіт, надання послуг або продаж товарів на замовлення споживача.

Воно має упорядкований характер і відрізняється, по-перше, свободою у виборі напрямів і методів дій, самостійністю у прийнятті рішень (звичайно, в рамках законів і норм моралі), по-друге, відповідальністю за прийняті рішення та їх наслідки. По-третє, цей вид діяльності не виключає ризиків, збитків або банкрутств. Нарешті, підприємництво чітко орієнтоване на отримання прибутку,

чим в умовах розвиненої конкуренції досягається і задоволення суспільних потреб. Це найважливіша умова і причина зацікавленості в результатах фінансово-господарської діяльності [13].

Практичне застосування цього принципу залежить не тільки від незалежності, наданої підприємством, і необхідності фінансування своїх витрат без державної підтримки, а й від того, яка частина прибутку залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків. Крім того, необхідно створити економічне середовище, в якому вигідно виробляти товари, отримувати прибуток і знижувати витрати.

Фінансові відносини в підприємства набувають свого реального змісту у вигляді фінансових активів – грошових коштів та похідних від них фінансових інструментів. Готівка – це найважливіше для підприємства.

Корпоративні фінанси обслуговують виключно фінансові відносини. Тому негрошові розрахунки (бартер) та інші подібні механізми є нерозвиненим наслідком ринкових відносин[6].

Фінансування бізнесу виконує три основні функції: створення, підтримання та збільшення виробничого потенціалу оптимальної структури підприємства; забезпечення поточної фінансово-господарської діяльності; забезпечення участі суб'єктів господарювання в реалізації соціальної політики.

Фінансові активи формуються з кількох джерел, наприклад: власних коштів (прибуток, амортизація), позикових коштів (довгострокові та короткострокові позики), зібраних коштів (заборгованість перед кредиторами) (рис 1.2).

В умовах ринкової економіки значною мірою скасовуються обмеження свободи маніпулювання фінансовими ресурсами (скасовуються обмеження, знижується роль централізованого постачання тощо), а ефективне управління передбачає оптимізацію ресурсного потенціалу підприємства. У таких умовах важливість ефективного управління фінансами значно зростає. Від того, наскільки ефективно і ефективно вони перетворюються в основні й оборотні кошти, а також засоби стимулювання праці, залежить фінансове благополуччя

підприємства в цілому, його власників і працівників [32].

Рис. 1. 2. Механізм формування фінансових ресурсів підприємства

Джерело: побудовано за даними [14, с. 23]

Фінансові ресурси мають першочергове значення в цих обставинах, як єдиний тип бізнес-ресурсу, який можна безпосередньо та за мінімальний час перетворити на будь-який інший тип ресурсу. Роль фінансових ресурсів різною мірою важлива на всіх рівнях управління (стратегічному, тактичному, операційному), але особливо важлива з точки зору стратегії розвитку підприємства. Це надає фінансовому менеджменту, як одній із основних функцій апарату управління, ключову роль у ринковій економіці.

1.2 Фінансовий менеджмент у формуванні фінансових ресурсів підприємства

Управління фінансами є найважливішою сферою діяльності кожного суб'єкта господарювання. Зміна технології виробництва, розширення або скорочення впровадження нових ринків базується на глибоких фінансових розрахунках, стратегії залучення, розподілу, перерозподілу та інвестування фінансових ресурсів.

Важливу роль у формуванні фінансових ресурсів відіграє правильне та цілеспрямоване управління фінансовою діяльністю підприємства. У фінансовому менеджменті ми розрізняємо об'єкти та суб'єкти управління. Суб'єктом управління виступають різні види фінансових відносин, пов'язані з фінансовими доходами, заощадженнями та їх використанням суб'єктами господарювання та державою. Об'єктом управління є ті організаційні структури, які здійснюють управління [25].

В умовах ринкової економіки велике значення має ефективність управління фінансовими ресурсами. Платоспроможність кожного підприємства залежить від того, наскільки своєчасно та ефективно воно перетворює свої активи в основні та оборотні кошти, які покривають поточні зобов'язання перед постачальниками, працівниками, засновниками та державою.

Поняття фінансового інструменту є дуже важливим у фінансовому менеджменті. У найзагальнішому вигляді фінансовий інструмент - це будь-який контракт, результатом якого є одночасне збільшення фінансових активів одного підприємства та фінансових зобов'язань іншого підприємства.

До фінансових ресурсів належать:

- гроші;
- договірне право на отримання грошей або іншого виду фінансового активу від іншої підприємства;
- договірне право на обмін фінансовими інструментами з іншою компанією на потенційно вигідних умовах;

- акції іншої підприємства[13].

Фінансові зобов'язання включають договірні зобов'язання:

- платити готівкою або передати інший вид фінансового активу іншій підприємства;

- обміняти фінансові інструменти з іншою компанією на потенційно не вигідних умовах (особливо це може статися у випадку примусового продажу дебіторської заборгованості) [2].

Фінансові інструменти поділяються на первинні (грошові кошти, цінні папери, поточні зобов'язання та дебіторська заборгованість) і вторинні або похідні інструменти (фінансові опціони, ф'ючерси, форвардні контракти, процентні свопи, валютні свопи).

Також легше зрозуміти суть поняття «фінансовий інструмент» (табл.1.2). Виходячи з цього, виділяємо три основні категорії фінансових інструментів: грошові кошти (залишки в касі та поточних рахунках, валюта), кредитні інструменти (облігації, ф'ючерси, форвардні контракти, опціони, свопи тощо) та форми участі в основному капіталі (акції та частки).

Таблиця 1.2

Визначення категорії «фінансові інструменти»

Автори	Визначення економічної сутності «фінансовий інструмент»
Дж. Фабоцці	«Фінансовий інструмент – це фінансові нематеріальні активи, що являють собою юридичні права на певну майбутню виРіку. Типовою виРікою або цінністю є право на отримання грошових коштів у майбутньому»
Ф. Мишкін	«Фінансові інструменти ототожнює з цінними паперами, стверджуючи що на фінансовому ринку продають цінні папери, які також мають назву фінансові інструменти»
С. Парамесваран	«Фінансовий інструмент є правом на прибутки чи майно підприємства, домогосподарства, держави, що відображене через сертифікат, чек, електронний запис або будь який інший документ, який, зазвичай, створений чи пов'язаний з розподілом фінансових ресурсів»
В. Федосов та С. Юрій	«Фінансові інструменти розглядають як різноманітні фінансові активи, які обертаються на ринку, є законними вимогами власників цих активів на отримання певного (як правило, грошового) доходу в майбутньому і за допомогою яких реалізуються операції на фінансовому ринку»
В. Ходаківська	«Фінансові інструменти – це різноманітні фінансові документи, які обертаються на ринку, мають грошову вартість і за допомогою яких здійснюються операції на фінансовому ринку»

Продовження таблиці 1.2

О. Підхомний	«Автор розглядає фінансовий інструмент як засіб обміну, розподілу і контролю ресурсів і (або) ризиків на основі реалізації відповідних прав та обов'язків»
О. Сохацька	«Автор пропонує розглядати фінансові інструменти як товари та послуги фінансових інститутів, які стають доступними для клієнтів завдяки супутнім та підтримуючим товарам»
Економічний енцикло-педичний словник	«Фінансові інструменти – це права і зобов'язання, які перебувають в обігу на ринку передусім у документарній формі. До них належать: цінні папери, валюта, ф'ючерси, опціони тощо»
Фінансовий словник	«Будь-який документ, що є свідченням боргу, продаж або передання якого забезпечує продавцю отримання фінансів. Прикладами фінансових інструментів є векселі, облігації й інші цінні папери, а також депозитні сертифікати»
П(С)БО 13	«Фінансовий інструмент – це контракт, який одночасно приводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого»
МСФЗ 32	«Фінансовий інструмент – це будь-який контракт який приводить до виникнення фінансового активу в одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу у іншого суб'єкта господарювання»

Джерело: адаптовано за даними [39, с.50]

За словами Крайник О.П. та Клепікової З.В. Фінансовий менеджмент складається з наступних частин:

- розробка та реалізація фінансової політики підприємства;
- вирішення питань управління фінансами, розробка методів реалізації цих рішень;
- інформаційне забезпечення підготовки та аналізу бухгалтерської звітності;
- організація планування та контролю;
- організація апарату управління фінансово-господарською діяльністю товариства[14].

Зайцева В.Ю. визначила основні функції фінансового менеджменту:

- інформаційне забезпечення управління (збір, обробка та систематизація інформації про економічні явища та процеси);
- аналіз перебігу та результатів господарської діяльності, оцінка її результативності та можливостей удосконалення на основі науково обґрунтованих критеріїв;

- планування (прогнозування економічної системи, довгострокове та поточне планування);

- організація управління (організація ефективної роботи окремих елементів господарського механізму з метою оптимізації використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів економічної системи);

- нагляд за виконанням управлінських рішень [40].

Перші дві функції відображають технологічні рівні управління і зводяться до інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття рішень. Саме прийняття рішень відбувається у формі функції управління, яка відображає часові фази управління: планування, організацію управління, контроль.

Мішина С.В. сформувала повна система цілей фінансового менеджменту:

- виживання підприємства в конкурентному середовищі;
- уникнення банкрутства та великого фінансового краху;
- лідерство в боротьбі з конкурентами;
- прийнятні темпи зростання економічного потенціалу підприємства;
- зростання обсягів виробництва та реалізації;
- максимізація прибутку;
- мінімізація витрат;
- забезпечення прибуткової діяльності[20].

За словами Крупки М.І., завдання фінансового менеджменту тісно пов'язані з діяльністю підприємства і включають:

- аналіз та оцінка активів підприємства та джерел їх фінансування;
- визначення обсягів і напрямів витрачання фінансових ресурсів;
- розробка довгострокових і короткострокових інвестиційних проектів;
- оптимізація структури оборотних коштів;
- контроль за станом та ефективністю використання фінансових ресурсів.

[41].

В умовах ринкового господарського механізму багатокладної економіки, з різними формами власності та господарювання, управління здійснюється за системою принципів.

Опрарін В.М. класифікував принципи управління:

- загальне для всіх видів управління (соціально-економічного, поєднання індивідуальних, колективних і соціальних інтересів)
- специфічні (державне регулювання розвитку підприємств як єдиного об'єкта управління, наукове управління, системний підхід, відповідальність, добір і розподіл кадрів, чітке розмежування функцій державного та економічного управління) [29].

Інформаційною основою системи фінансового менеджменту є вся фінансова інформація:

- фінансова звітність;
- звіти фінансових установ;
- інформація установ банківської системи;
- інформація про товарні, фондові та валютні біржі;
- інші дані[3].

Технічне забезпечення системи фінансового менеджменту є її самостійним і дуже важливим елементом. Багато сучасних систем, заснованих на безпаперовій технології (міжбанківські розрахунки, взаємозаліки, розрахунки за кредитними картками тощо), неможливі без використання комп'ютерних мереж, персональних комп'ютерів і функціональних пакетів прикладного програмного забезпечення.

Функціонування будь-якої системи фінансового менеджменту відбувається в межах чинної правової та нормативної бази. До них належать: закони, укази президента, постанови уряду, накази та інструкції міністерств і відомств, ліцензії, нормативні документи, стандарти, інструкції, методичні вказівки тощо.

Гриценко Л.Л. розробив цілу систему цілей успішного управління фінансами: виживання підприємства в конкурентному середовищі; уникнення банкрутства та великих фінансових крахів; лідерство в боротьбі з конкурентами; максимізація ринкової вартості підприємства; прийнятні темпи зростання економічного потенціалу підприємства; зростання обсягів виробництва та

продажів; максимізація прибутку; зниження витрат; забезпечення прибуткової діяльності тощо. Пріоритет тієї чи іншої мети по-різному трактується в рамках існуючих теорій організації бізнесу [6].

У фінансових операціях під внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансування розуміють власні або залучені (залучені) кошти. Існують різні класифікації джерел коштів.

Основними джерелами залучених коштів є:

- банківські кредити;
- позикові кошти;
- борги [13].

Основна відмінність власного капіталу від позикових полягає в юридичній підставі: при ліквідації підприємства власники мають право на ту частину активів підприємства, яка залишилася після розрахунків з третіми особами.

Основними джерелами фінансування є власні кошти. Коротко охарактеризуємо ці джерела.

Статутний капітал - це сума коштів, яка надається власниками для забезпечення статутної діяльності товариства.

Зміст категорії «Статутний капітал» залежить від організаційно-правової форми підприємства:

- для державного підприємства - оцінка вартості активів, наданих підприємству державою на правах повного господарського відання;
- якщо це товариство з обмеженою відповідальністю - розмір часток власників;
- щодо акціонерного товариства - сумарна номінальна вартість усіх видів акцій;
- витратний розпис коштів, які надаються виробничому кооперативу його учасниками для здійснення його діяльності;
- якщо це лізингова підприємство - сума внесків працівників;
- у випадку товариства іншої форми, що має окремий баланс, оцінка вартості майна, переданого товариству його власником на праві повного

господарського відання[32].

При створенні товариства вкладами до його статутного капіталу можуть бути грошові кошти, матеріальні та нематеріальні активи. У момент передачі активів у вигляді внеску до статутного капіталу право власності на них переходить до суб'єкта господарювання, тобто інвестори втрачають право власності на ці об'єкти. Отже, у разі ліквідації товариства або виходу з товариства чи самого товариства учасник має право на відшкодування належної йому частки в майні, що залишилося, але не на повернення переданих речей відразу. як внесок до статутного капіталу.

Таким чином, акціонерний капітал відображає розмір зобов'язань підприємства перед інвесторами.

Статутний капітал формується при первинному вкладенні коштів. Його розмір публікується при реєстрації товариства та будь-якій зміні розміру статутного капіталу (додатковий випуск акцій, зменшення номінальної вартості акцій, додаткові внески, прийом нового учасника, додавання частки прибутку тощо) допускається лише у випадках та в порядку, визначених чинним законодавством та установчими документами.

Формування основного капіталу може супроводжуватися утворенням додаткового джерела коштів - внесків. Цей ресурс виникає, коли акції продаються за ціною, вищою за номінальну, під час первинного публічного розміщення. Після отримання цих сум вони будуть зараховані до додаткового капіталу[14].

Прибуток є основним джерелом грошей для підприємства, що динамічно розвивається. Він явно присутній у балансі як

"Прибуток звітного року" та "Невикористаний прибуток минулих років", також у прихованій формі - як активи та резерви, створені за рахунок прибутку. В умовах ринкової економіки величина прибутку залежить від багатьох факторів, основним з яких є співвідношення доходів і витрат. Водночас чинні нормативні документи передбачають можливість певної міри регулювання прибутку керівництвом підприємства. Такі регуляторні процедури включають:

- зміна граничного значення для віднесення активів до необоротних активів;
- прискорена амортизація основних засобів;
- метод амортизації малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- процес оцінки та амортизації нематеріальних активів;
- порядок визначення вкладів учасників у статутний капітал;
- вибір методу оцінки виробничих запасів;
- порядок нарахування відсотків за банківськими кредитами для фінансування капітальних вкладень;
- процес створення резерву сумнівних боргів;
- порядок обліку окремих видів витрат у собівартості реалізованої продукції;
- склад загальновиробничих витрат і спосіб їх розподілу[25].

Основним джерелом формування резервного капіталу (фонду) є прибуток. Цей капітал призначений для покриття неочікуваних і потенційних збитків, що виникають у результаті підприємницької діяльності, тобто має страховий характер. Порядок формування резервного капіталу визначається нормативними документами, що регулюють діяльність даного виду товариства, а також його статутними документами.

Додатковий капітал як джерело фінансових ресурсів підприємства зазвичай виникає в результаті переоцінки основних засобів та інших матеріальних цінностей. Нормативні документи забороняють його використання в споживчих цілях.

1.3 Методи управління фінансами

Існує багато різних методів управління фінансами. Основні з них: прогнозування, планування, оподаткування, страхування, самофінансування, кредитування, система розрахунків, система фінансової допомоги, система фінансових санкцій, система амортизаційних відрахувань, система

стимулювання, принципи ціноутворення, довірче підприємництво, страхування, передавальні операції, факторинг, лізинг.

Складовими вищевказаних методів є конкретні прийоми фінансового менеджменту: кредити, позики, процентні ставки, дивіденди, курси валют, акцизи, дисконти тощо.

Фінансові резерви підприємства також можуть бути використані як основне джерело доходу. Виходячи з вищесказаного, можна припустити, що знання корпоративного фінансового менеджменту необхідні для ефективного та продуктивного існування конкурентоспроможної підприємства.

Сучасний стан фінансового менеджменту підприємства є одним із провідних напрямків діяльності, який потребує поглибленої підготовки в галузях корпоративної економіки, бухгалтерського обліку, теорії та практики фінансового менеджменту, права та оподаткування. Цей напрям передбачає, насамперед, обґрунтування та розробку методів управління фінансовими ресурсами підприємства та їх джерелами[40].

Оскільки фінансові результати будь-якого підприємства є багатокомпонентним показником, який формується під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх факторів, безпосередньо на нього важко вплинути. Команда управління фінансово-економічної служби управляє фінансовою діяльністю за допомогою коригувальних і контрольних заходів, основними компонентами яких є [3]:

- норма прибутку та валовий дохід,
- операційні витрати,
- позареалізаційні витрати і доходи.

Валова виручка від реалізації - основний фінансовий результат діяльності підприємства, а саме різниця між кількістю реалізованої продукції та собівартістю її виробництва. Значення цього показника можна перевірити шляхом моніторингу цін реалізації продукції, собівартості продукції, закупівельних цін товарів тощо [20].

Різниця між валовим доходом від реалізації продукції (послуг) і витратами,

понесеними на вироблену продукцію (послуги), визначає маржинальний дохід. У цьому випадку змінними компонентами є бізнес-витрати, які необхідно контролювати.

Іншою контрольною точкою управління фінансовою діяльністю є операційний прибуток, який є різницею між сумою витрат і маржинальним доходом підприємства [25].

Витрати на управління в цілому постійні по відношенню до обсягу реалізації продукції, у зв'язку з чим керівник фінансово-економічного відділу впливає на кінцевий результат діяльності підприємства, контролюючи динаміку витрат. Зрештою, фінансовий результат, отриманий від позареалізаційних доходів підприємства, є сумою позареалізаційних витрат. Оскільки ці витрати класифікуються як «інші», вони часто впливають на розмір кінцевого прибутку, тому важливо уважно стежити і прагнути до збільшення показника позареалізаційних доходів при зниженні витрат.

Процес формування фінансових результатів будь-якої підприємства можна представити у вигляді схеми (рис. 1.3).

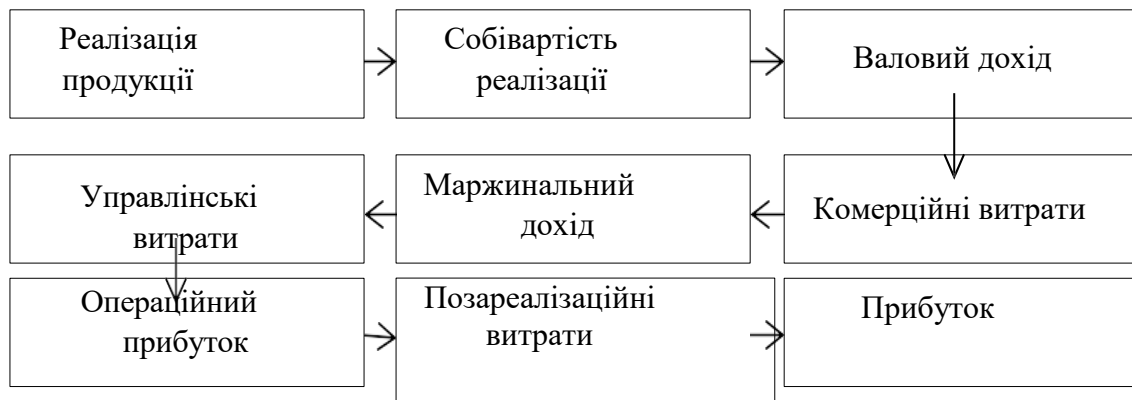

Рис 1.3. Розвиток фінансових результатів підприємства

Джерело: побудовано за даними [32]

На підставі представленої діаграми (рис.3.1) можна зробити висновок, що для ефективного управління кінцевим результатом діяльності підприємства керівництву фінансово-економічної служби необхідно належним чином контролювати динаміку всіх її складових. Тільки в цьому випадку можна бути

впевненим, що мета діяльності підприємства, яка спрямована на отримання прибутку, буде досягнута. Кожне підприємство має певний цикл фінансового обороту (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Кругообіг оборотного капіталу підприємства

Джерело: побудовано за даними [32]

Як видно з представленого циклу, кожен його етап переходить з однієї форми в іншу, будучи циклічним. Далі доцільно розглянути циклічність етапів реалізації оборотних активів (рис. 1.5).

Наведена діаграма дозволяє наочно розглянути схему прибутку підприємства, в якій фінансова частина формується на етапі реалізації продукції, що виражається в різниці між сумою нарахованих витрат і загальною собівартістю реалізованої продукції (послуг).

Таким чином, весь цикл обороту активів підприємства складається з чотирьох етапів: Поточна ліквідність підприємства виражається як відношення суми короткострокових зобов'язань до суми поточних активів; нормативне значення цього показника встановлюється на рівні 1,5–2,5 залежно від галузі підприємства[5].

На практиці цей показник означає обставини, що дозволяють своєчасно виконувати поточні зобов'язання перед контрагентами та бажання збільшити обсяги таких зобов'язань. Поточна ліквідність підприємства в абсолютному

вираженні перевіряється за допомогою такого показника, як показник чистого оборотного капіталу (NWC), який розраховується за такою формулою:

$$NCL = (\text{запаси} + \text{готова продукція} + \text{дебіторська заборгованість} + \text{грошові кошти}) - \text{поточні зобов'язання}.$$

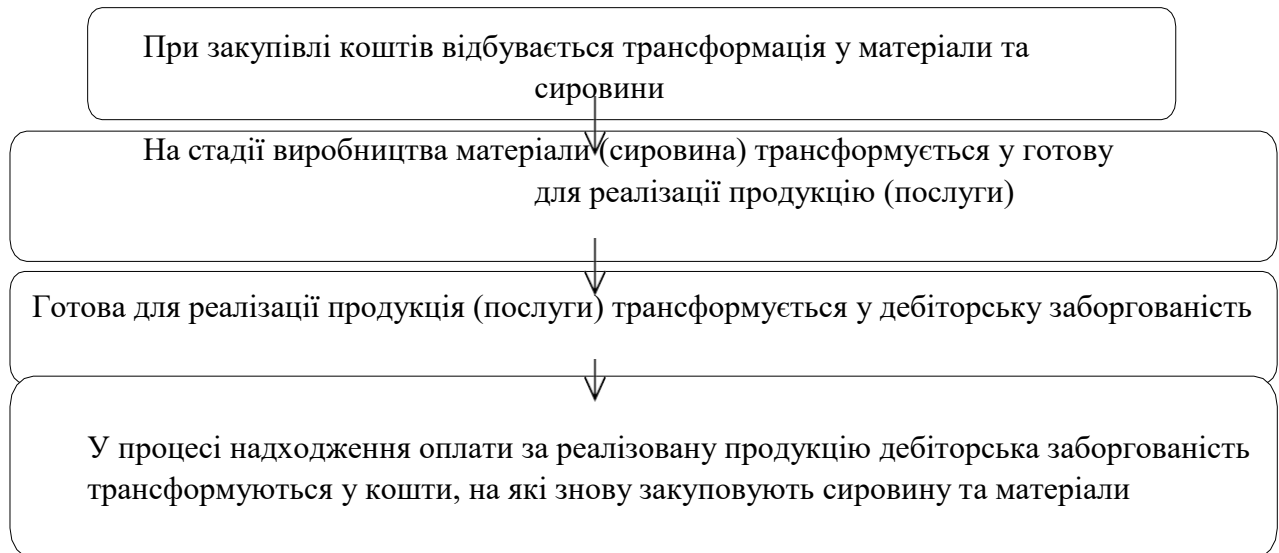

Рис. 1.5. Етапи реалізації оборотних активів

Джерело: побудовано за даними [29]

Для ефективного управління обігом коштів і активів підприємства на практиці використовується кілька методів.

Методами фінансового менеджменту визнаються комплексні процедури управління, спрямовані на вирішення особливо важливих завдань у фінансовій системі.

Методами управління фінансами є:

- прогноз майбутніх показників,
- планування фінансових показників,
- регулювання,
- управління та контролю [3].

На етапі планування фінансових ресурсів підприємства важливо враховувати якісні та кількісні параметри.

Основними напрямками планування фінансової діяльності є довгострокове та оперативне планування, тобто аналіз поточних і потенційних показників

діяльності підприємства з урахуванням усіх економічних ситуацій.

Планування фінансової складової в будь-якій підприємства здійснюється за допомогою наступних інструментів:

- показники діяльності підприємства,
- стандарти,
- кордони,
- фінансові дані.

Ці показники являють собою якісні та кількісні директивні параметри аналіз.

Метод планування фінансових результатів має такі складові:

- баланс підприємства,
- динаміка показників діяльності підприємства на початок та кінець звітного періоду,
- подальше планування та розвиток фінансово-господарської діяльності [6].

Об'єктом управління фінансами підприємства є фінансові взаємовідносини, відображені в балансі. Прогнозування майбутньої діяльності та перспектив розвитку бізнесу дозволяє можливі варіанти та положення щодо реалізації фінансової стратегії, яка підвищує ефективність підприємства та визначає цілі на майбутнє.

Головним у прогнозах є визначення обсягів фінансових ресурсів, їх джерел та використання в довгостроковій перспективі.

Реалізація фінансових прогнозів здійснюється за такими методами:

- складання економетричної моделі, що відображає динаміку показників фінансового плану,
- кореляційно-регресійний аналіз,
- експертний висновок [20].

Фінансування економічної та соціальної сфери - це діяльність держави у сфері фінансових аспектів у сфері відносин і зміни параметрів відтворення. У цьому випадку суб'єктами є державні структури, а об'єктами - витрати та

надходження учасників системи.

Шляхом регулювання фінансової складової діяльності підприємства в першу чергу вирішується завдання встановлення пропорцій розподілу накопичень і забезпечення задоволення потреб. мікро- і макрорівні.

Контроль фінансової складової підприємства є формою виконання однієї з основних функцій і являє собою комплекс дій, заходів щодо дотримання господарсько-фінансового законодавства, фінансової дисципліни в процесі формування (використання) фінансових ресурсів на мікро- та макрорівнях для забезпечення цілісності фінансово-господарської діяльності підприємства. Фінансова складова підприємства контролюється органами виконавчої та законодавчої влади, а саме: податковими, фінансовими, кредитними, страховими організаціями, міністерствами (відомствами), фінансовими службами підприємства[3].

Об'єктами фінансового контролю є фінансові відносини, які розподіляються у вигляді фінансових ресурсів під час формування та використання фінансових ресурсів, на всіх ланках і рівнях економіки. Методами фінансового контролю є:

- перевірка окремих питань фінансово-господарської діяльності, а саме звітних документів, видаткових документів, балансів,
- вивчення окремих аспектів діяльності підприємства,
- нагляд за суб'єктами господарювання, які мають ліцензію на провадження певних видів господарської та фінансової діяльності;
- економічний аналіз,
- огляд [29].

На основі вивчення теоретичних даних, аналізу літератури з досліджуваної теми можна зробити висновок: фінансовий менеджмент на підприємстві - це окрема сфера управління, основним завданням якої є забезпечення виконання організацією стратегічних цілей і планів. Управління фінансами в підприємства відбувається через економічне та фінансове планування, контроль і подальше регулювання процесів і відносин всередині та поза компанією.

Найпоширенішим твердженням про те, що бізнес повинен працювати таким чином, щоб забезпечувати найбільший дохід його власникам. Зазвичай це пов'язано з прибутковою діяльністю, збільшенням прибутку та зниженням витрат [24].

Управління фінансовою діяльністю підприємства складається з фінансів підприємства, оборотного капіталу, основних засобів та інвестицій, прибутку, безготівкових розрахунків, неплатоспроможності, фінансового планування та стратегії

Фінансово-економічна стратегія сільськогосподарських підприємств включає:

- забезпечення економіки необхідними фінансовими ресурсами і на цій основі забезпечення її стабільності та ліквідності;
- забезпечення рентабельності виробництва та досягнення максимального прибутку;
- задоволення матеріальних і соціальних потреб трудових колективів[14].

Механізм управління фінансовою діяльністю підприємства базується на фінансовому плануванні.

Фінансове планування - це планування всіх ваших доходів і напрямків витрат для забезпечення розвитку вашого бізнесу. Фінансове планування здійснюється шляхом складання фінансових планів з різним змістом і цілями залежно від завдань і об'єктів планування.

Метою складання фінансового плану є визначення можливих обсягів активів, капіталу і резервів на основі прогнозу значень фінансових показників. Важливим аспектом фінансового планування є його стратегія, або визначення центрів надходження (прибутку) суб'єкта господарювання та центрів витрат - тобто його підрозділу, який приносить йому найбільший прибуток. Центр витрат - це частина економічного суб'єкта, яка є малорентабельною або некомерційною, але відіграє важливу роль у всьому виробничо-торгівельному процесі.

Фінансове планування здійснюється на п'ять років, один рік і один квартал. Відповідно розрізняють довгострокові (стратегічні, в тому числі п'ятирічні) і

поточні плани дій. Перспективний фінансовий план визначає найважливіші показники, частки і темпи відтворення маси. П'ятирічний план є основною формою реалізації цілей розвитку підприємства, інвестиційної стратегії та очікуваних заощаджень. Довгостроковий фінансовий план зазвичай є комерційною таємницею підприємства.

Поточне фінансове планування включає річний баланс доходів і витрат, кошторис формування та використання фінансових ресурсів; нарахування заробітної плати; фонд коштів, призначених для розвитку та вдосконалення виробництва; фонд коштів, призначених на соціальні потреби; резервні та інші ресурси. Поточні фінансові плани розробляють на основі перспективних планів, уточнюючи та вдосконалюючи їх. Між кожним типом інвестиції чи фонду та джерелом їх фінансування встановлюється певний зв'язок[6].

Фінансове планування для бізнесу передбачає підготовку та використання плану платежів - детального фінансового документа, який відображає операційні грошові потоки підприємства. Оскільки весь трафік проходить через поточні, розрахункові, валютні та кредитні рахунки, він відображає рух грошей після їх отримання та витрачання. Платіжний календар забезпечує швидке фінансування, виконання розрахункових і платіжних зобов'язань, фіксує поточні зміни в платоспроможності підприємства, дозволяє контролювати стан власних коштів і, при необхідності, включати банківський або комерційний кредит [13].

Використання платіжного календаря також є способом виконання функцій фінансового розподілу та контролю підприємства.

Зіставляючи квартальні платіжні календарі, ми виявляємо тенденції та проблеми в роботі підприємства. Результати аналізу будуть використані при підготовці наступного фінансового плану.

Щоб більш ефективно управляти фінансами підприємства, необхідно оцінити його фінансовий стан.

Більшість авторів, які займаються темою оцінки фінансового стану, виділяють такі блоки:

1. Оцінка фінансового стану та структури капіталу, в т.ч. аналіз

розміщення капіталу та аналіз джерел формування капіталу.

2. Аналіз використання капіталу з точки зору ефективності та інтенсивності, включаючи аналіз рентабельності капіталу та його оборотності.

3. Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

4. Оцінка кредитоспроможності та ймовірності банкрутства[6, 20,32].

Професійний фінансовий менеджмент неминує потребує глибокого аналізу, що дозволяє більш точно оцінити невизначеність ситуації за допомогою сучасних кількісних методів дослідження. Достовірна оцінка поточного економічного стану організації можлива лише за допомогою методів фінансового аналізу.

Оцінка фінансової діяльності є визнаним інструментом для виявлення несприятливих економічних умов в організації. Він дає

Ми можемо не тільки визначити поліпшення або погіршення становища організації, але й виміряти ймовірність її банкрутства.

Завдяки своєчасному виявленню виникаючих проблем одним із найважливіших шляхів виходу підприємства з кризи є розробка фінансової стратегії досягнення фінансово-кредитної стабільності та підвищення ефективності виробництва.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

ПП «***»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'яса та молока та виробництво зернових. Пріоритетною галуззю господарства є тваринництво, пов'язане з виробництвом м'яса та молока.

Основним видом діяльності ПП «***» є виробництво продуктів рослинництва: зернових (пшениця, овес, ячмінь, жито, гречка), кормів (сіно, силос, сіно) та продуктів тваринництва (молоко, м'ясо - яловичина). До інших видів діяльності належать ремонтні майстерні, зберігання та переробка деревини та відходів деревини, переробка деревини та виробництво виробів з деревини, роздрібна торгівля тощо.

Види діяльності включають реалізацію промислової продукції. Для здійснення діяльності підприємство має тваринницькі приміщення, склади для зберігання продукції, ремонтні майстерні, власний маслосклад ємністю 673 м³ та інші приміщення, необхідні для виробничої діяльності.

Загальна площа підприємства становить 11726 га. З них 7845 га ріллі, в т.ч. 5094 га орної землі, 116 га луків, 2635 га пасовищ. Площа землі протягом досліджуваного періоду не змінювалася.

Клімат в господарстві виразно континентальний, з холодною зимою та помірно жарким літом. В цілому природно-кліматичні умови господарства відповідають середньо-обласним показникам і дозволяють вирощувати всі сільськогосподарські культури, що походять з південного району області.

Континентальний клімат і контрастні ґрунти вимагають диференційованого підходу до вибору сортів і агротехніки вирощування насіння.

Показники, що характеризують динаміку розміру господарств, наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяг виробництва ПП «*»**

Показники	Рік			2024 р. у % до 2022 р.
	2022	2023	2024	
1. Виручка від продажу, тис. грн.	27075	37479	42888	158,4
2. Середньорічна чисельність працюючих, люд.	104	111	115	110,6
3. Чисельність поголів'я тварин, ум. голів	826	933	817	98,9
4. Площа с.-г. угідь, га	8862	10777	11992	135,3
з них рілля	7600	9515	10730	141,2
5. Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	17775	45728	64276	361,6
6. Розмір енергетичних ресурсів, л.с.	8720	9360	7838	89,9
7. Об'єм спожитої електроенергії, тис. кВт - год	1105	1021	921	83,3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Якщо проаналізувати показники, наведені в таблиці 2.1, то можна зробити висновок, що значення більшості показників, свідчать про обсяги виробництва, за досліджуваній період зросли. Вартість товарів зросла на 58,4%, що частково пов'язано з інфляцією та підвищенням цін. Але водночас при цьому збільшуються обсяги виробництва та реалізації продукції.

Кількість працівників ПП «***» зросла на 10,6%. Кількість робітників відповідає нормативним виробничим вимогам. Насторожує вік працівників. Частка працівників у віці 40–60 років становить 65%, а у віці 30-40 років - 20%.

Поголів'я звичайного стада за досліджуваній період зменшилось на 1,1 %, що є результатом заміни стада племінними тваринами. У 2024 році ми придбали 295 племінних телят і відібрали частину наявного стада для відгодівлі та подальшої реалізації на м'ясо.

Середньорічна вартість основних фондів у 2024 році порівняно з 2022 роком зросла на 261,6 %, що є наслідком модернізації та розширення матеріально-технічної бази шляхом придбання нових основних засобів.

Показники спеціалізації та структури товарного виробництва, представлена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Структура комерційної продукції ПП «***»

Вид продукції та галузі	2022 рік		2023 рік		2024 рік	
	Виручка тыс. грн.	Структура, %	Виручка тыс. грн.	Структура, %	Виручка тыс. грн.	Структура, %
Зернові та зернобобові	14935	55,16	19867	53,01	17088	39,8
в т.ч. пшениця	11766	43,46	6106	16,29	9593	22,4
гречка	185	0,68	6419	17,13	1712	4,0
ячмінь	30	0,11	2772	7,40	2830	6,6
горох	134	0,49	636	1,70	1692	3,9
овес	2820	10,42	3934	10,50	1261	2,9
інші	-	-	-	-	-	-
Ріпак	13	0,05	2530	6,75	2008	4,7
Інша продукція рослинництва	256	0,95	193	0,51	232	0,5
Продукція рослинництва, реалізована в переробленому вигляді	202	0,75	278	7,42	139	0,3
Разом по рослинництву	15406	56,90	22868	61,02	19467	45,4
Молоко	7914	29,23	12242	32,66	19385	45,2
М'ясо худоби та птиці	1639	6,05	1270	3,39	2716	6,3
Інша продукція тваринництва	27	0,10	-	-	17	0,04
Продукція тваринництва власного виробництва, реалізована у переробленому вигляді	1423	5,26	726	1,94	1053	2,4
Разом по тваринництву	11003	40,64	14238	37,99	23171	54,0
Інша продукція, товари, роботи та послуги	666	2,46	373	0,10	250	0,6
Усього по господарству	27075	100,0	37479	100,0	42888	100,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Протягом аналізованого періоду спеціалізація ПП «***» змінилася. У 2022 році частка продукції рослинництва становила майже 57% загального доходу підприємства від продажів. Молочне скотарство набуло розвитку і

залишається важливим напрямком у виробництві продукції тваринництва. Значно знизилася частка реалізації яловичини та конини. Деякі продукти тваринництва надходять у продаж у переробленому вигляді.

Найбільшу частку виручки ПП «***» у 2024 році склав продаж продукції тваринництва, а саме 54%. Підприємство також вирощує та реалізує горох, овес та інші зернові та бобові культури. Решту рослинної продукції реалізують у переробленому вигляді.

Таким чином, можна зробити висновок, що підприємство спеціалізувалося і тваринництво стає провідною галуззю у 2024 році.

Загальна вартість активів ПП «***» , згідно з балансом, становить приблизно 170 мільйонів гривень, і його вартість має тенденцію до значного зростання.

Короткострокові активи представлені переважно у вигляді запасів. Серед грошових коштів та інших активів переважає дебіторська заборгованість.

Переважну частину зобов'язань складають одержані та залучені кошти, їх частка становить 84%, і в звітному періоді спостерігається тенденція їх постійного зростання.

У структурі всіх зобов'язань довгострокові кредити та зобов'язання займають приблизно рівні частки. До початку 2024 року підприємство істотно збільшила такі зобов'язання, але при цьому виплатила майже 41 млн грн. короткострокових кредитів, що сприяло збільшенню ліквідності балансу (табл. 2.3).

При аналізі ліквідності балансу активи, класифіковані за рівнем ліквідності, порівнюються з пасивами в пасиві, які класифікуються за строками погашення.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти загальні суми активів і пасивів у заданих групах. Баланс вважається повністю ліквідним, якщо:

$$A_1 \geq P_1, A_2 \geq P_2, A_3 \geq P_3, A_4 \leq P_4.$$

Таблиця 2.3

Аналіз ліквідності балансу ПП «***»

АКТИВ		роки			Платіжний надлишок або недолік, (+,-)		
		2022	2023	2024	2022 р.	2023 р.	2024 р.
A 1	Найбільш ліквідні активи	611	320	499	-8114	-49805	-64660
П 1	Найбільш термінові зобов'язання	8725	50125	65159			
A 2	Швидко реалізовані активи	19684	18999	20236	-26991	-24373	-14372
П 2	Короткострокові пасиви	46675	43372	5864			
A 3	Повільно реалізовані активи	41102	70922	86368	27754	34258	13064
П 3	Довгострокові пасиви	13348	36664	73304			
A 4	Важкореалізовані активи	25892	65564	62988	-7351	-39920	-35585
П 4	Постійні пасиви	18541	25644	27403			
Баланс		87289	155805	171730	X	X	X

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

У результаті суміщення вийшли такі нерівності:

2022 $A1 < P1$; $A2 < P2$; $A3 > P3$; $A4 > P4$.

2023 $A1 < P1$; $A2 < P2$; $A3 > P3$; $A4 > P4$.

2024 $A1 < P1$; $A2 > P2$; $A3 > P3$; $A4 > P4$.

На початку аналізованого періоду перша і друга нерівності не виконувалися, що характеризує баланс ПП «***» як не повністю ліквідний. На початку 2024 року ситуація змінилася на краще, оскільки змінилося співвідношення активів і зобов'язань по другій групі, і підприємство мало ліквідні засоби для погашення короткострокових зобов'язань.

Спроможність підприємства розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями можна оцінити за допомогою відносних показників - коефіцієнтів ліквідності, які визначаються співвідношенням між різними групами ліквідних активів і короткострокових зобов'язань.

Про платоспроможність підприємства щодо погашення короткострокових зобов'язань свідчать дані таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники ліквідності ПП «***»

Показники	На кінець року			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
1. Загальна сума поточних активів, тис. грн.	61397	90241	107103	
2. Сума грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень та дебіторської заборгованості, тис. грн.	20295	19319	20735	
3. Сума грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень, тис. грн.	611	320	499	
4. Короткострокові зобов'язання, тис.грн.	55400	93497	71023	
Коефіцієнти ліквідності:				
– поточної	1,11	0,97	1,51	≥ 2,0
– швидкої	0,37	0,21	0,29	≥ 1,0
– абсолютної	0,01	0,00	0,01	≥ 0,2

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Динаміка свідчить про позитивну зміну рівнів платоспроможності ПП «***». Найвищу платоспроможність підприємство мала наприкінці 2024 року. За певний період всі коефіцієнти набувають значень, що прямують до норми та перевищують рівень попередніх років, за винятком коефіцієнта швидкої ліквідності. Його найвище значення спостерігалось у 2022 році.

Коефіцієнт поточної ліквідності має нестійку динаміку протягом усього аналізованого періоду.

Динаміка спостережуваних показників ліквідності наочно відображена на рисунку 2.1.

Аналіз розрахованих коефіцієнтів дає підставу для висновку, що ПП «***» має зростаючу здатність платити за своїми зобов'язаннями. Показники ліквідності та фінансової стійкості доповнюють один одного і разом дають уявлення про фінансовий стан підприємства. Якщо підприємство має низькі показники ліквідності, але фінансова стійкість не втрачена, то має можливість вийти зі скрутного становища. Але якщо і показники ліквідності, і показники

фінансової стійкості незадовільні, то таке підприємство є ймовірним кандидатом на банкрутство.

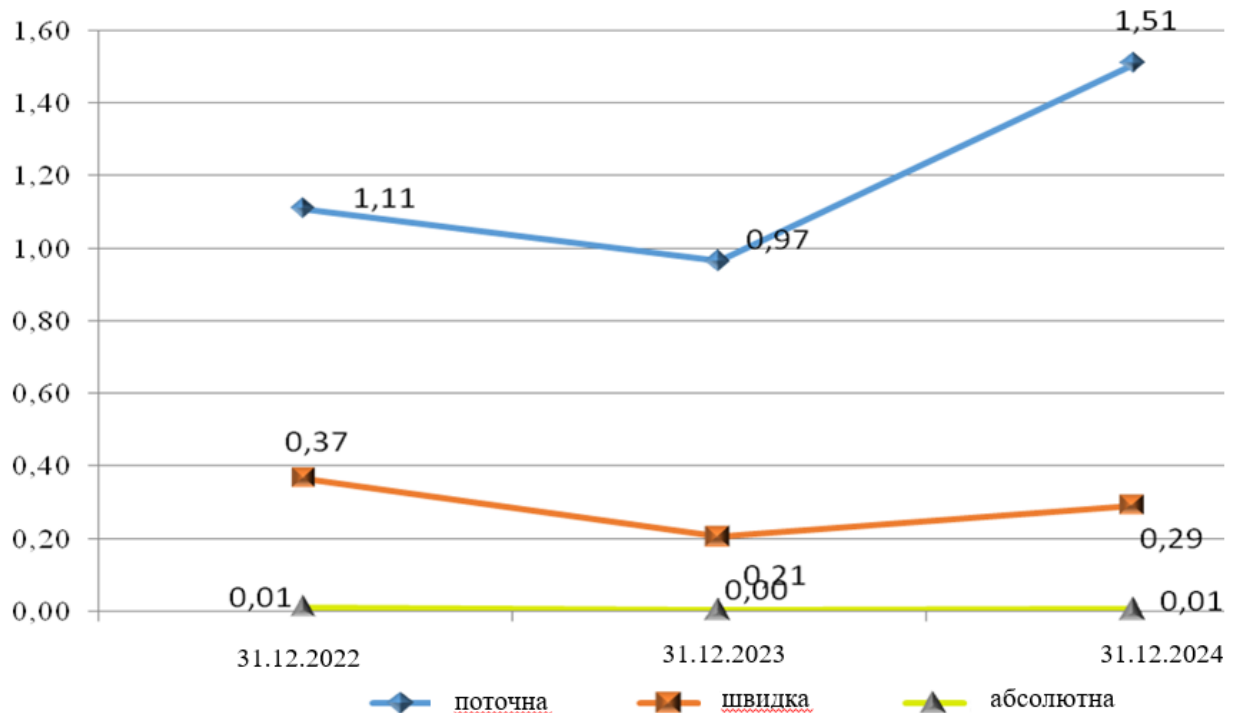

Рис. 2.1 Динаміка коефіцієнта ліквідності ПП «*»**

Джерело: побудовано за даними фінансової звітності ПП «***»

Фінансову стійкість можна охарактеризувати наступними відносними показниками (табл. 2.5).

Протягом аналізованого періоду практично всі коефіцієнти, що характеризують фінансову стійкість досліджуваного підприємства, мали негативну динаміку. Варто виділити найбільш помітну тенденцію до зниження в 2024 році. Значення власних значень набуває негативного значення.

Рівень показників фінансової стійкості не досягає нормативних значень. 84% капіталу підприємства сформовано за рахунок позикових ресурсів. Власні кошти становлять незначну частину загального капіталу підприємства, про що свідчить значення коефіцієнта власного капіталу.

Підприємство має достатні обігові кошти. Коефіцієнт цих забезпечень у 2024 році становив 0,34, за нормативом 0,1. У гнучкому вигляді власні кошти відповідають вимогам, що дозволяє використовувати їх для формування оборотних коштів.

Таблиця 2.5

Коефіцієнти фінансової стійкості ПП «*»**

Показники	На початок року			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
1. Джерела власних коштів, тис. грн.	18541	25644	27403	
2. Довгострокові кредити та позики, тис. грн.	13348	36664	73304	
3. Короткострокові кредити, позики та кредиторська заборгованість тис.грн.	55400	93497	71023	
4. Необоротні активи, тис. грн.	25892	65564	64627	
5. Загальна сума поточних активів, тис. грн.	61397	90241	107103	
6. Сума зносу основних коштів та нематеріальних активів, тис. грн.	15817	23984	33360	
7. Початкова вартість основних засобів та нематеріальних активів, тис.грн.	41709	89548	96348	
8. Валюта балансу тис. грн.	87289	155805	171730	
9. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	5997	-3256	36080	
Коефіцієнти:				
– власності	0,21	0,16	0,16	> 0,6
– фінансової залежності	4,71	6,08	6,27	
– позикових коштів	0,79	0,84	0,84	< 0,4
– фінансування	0,27	0,20	0,19	> 1,00
– фінансової стійкості	0,37	0,40	0,59	> 0,75
– забезпеченості власними оборотними коштами	0,10	-0,04	0,34	> 0,10
– маневреності	0,32	-0,13	1,32	0,50
– інвестування	0,72	0,39	0,42	> 1,00
– накопичення амортизації	0,38	0,27	0,35	x

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Коефіцієнт інвестування значно нижчий від нормативного, особливо у 2024 році, що свідчить про те, що підприємство не може здійснювати інвестиції за власний рахунок у цей період. Активи ПП «***» не перебувають у мобільній формі, що підтверджується значенням коефіцієнта маневреності та динамікою його зростання. Рівень фінансової стійкості підприємства низький, що можна оцінити за допомогою коефіцієнта фінансової стійкості.

Виходячи зі значення коефіцієнта накопичення амортизації, можна зробити висновок, що норма зносу матеріально-технічної бази ПП «***» досягло

35% у 2024 році проти 38% у 2022 році, що свідчить про активне оновлення виробничих основних фондів підприємства у звітному періоді.

Фінансову стійкість можна охарактеризувати абсолютними показниками, якими є профіцит або дефіцит. Джерела коштів для формування резервів і витрат, які отримують як різницю між джерелами коштів і сумою резервів і витрат.

У таблиці 2.6 наведено аналіз фінансової стійкості підприємства в абсолютних цифрах, що дозволяє оцінити тип фінансової ситуації, що складається на підприємстві.

Таблиця 2.6

Аналіз фінансової стійкості ПП «*», тис. грн.**

№ п/п	Показники	На початок року		
		2022	2023	2024
1.	Джерела власних коштів	18541	25644	27403
2.	Довгострокові кредити та позики	13348	36664	73304
3.	Необоротні активи	25892	65564	64627
4.	Наявність власних оборотних коштів	5997	-3256	36080
5.	Наявність власних та довгострокових позикових коштів	19345	33408	109384
6.	Короткострокові кредити та позики	46675	43372	5864
7.	Загальна величина джерел формування запасів та витрат	66020	76780	115248
8.	Загальна сума запасів та витрат	41102	70922	86368
9.	Надлишок (+) або недолік (-) власних оборотних коштів	-35105	-74178	-50288
10.	Надлишок (+) або недолік (-) власних та довгострокових позикових джерел	-21757	-37514	23016
11.	Надлишок (+) або недолік (-) загальної величини основних джерел формування запасів та витрат	24918	5858	28880
12.	Тип фінансової ситуації	Нестійкий стан	Нестійкий стан	Нормальна стійкість

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Відповідно до розрахунків, фінансовий стан ПП «***» у звітному періоді можна охарактеризувати як нестабільний, але з ледь помітною позитивною тенденцією.

Тип фінансової ситуації зміниться з нестабільного у 2022 році на нормальний у 2024 році. Водночас у 2024 році порівняно з 2022 році зріс загальний надлишок основних джерел і видатків на формування резервів, а

власні та довгострокові залучені зросли ресурси, яких у 2022 році не вистачало. попередній період. Підприємство не має достатньо коштів для створення запасів і покриття витрат.

Показники рентабельності відносяться до групи відносних показників, які вказують на різні співвідношення між прибутком і вкладеним капіталом. Їх економічне значення полягає в тому, що вони відображають прибуток, одержувану з кожної гривні вкладених у підприємство коштів. Ці показники свідчать про ефективність діяльності підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Показники рентабельності ПП «***»

№ п/п	Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення
					(+,-)
1.	Прибуток до оподаткування, тис. грн.	-777	7135	1781	2558
2.	Чистий прибуток, тис. грн.	-866	7103	1759	2625
3.	Середня величина активів, тис.грн.	87289	155805	171730	84441
4.	Середня величина поточних активів, тис. грн	61397	90241	107103	45706
5.	Середня величина власних джерел, тис.грн.	18541	25644	27403	8862
6.	Середня величина короткострокових зобов'язань, тис. грн.	55400	93497	71023	15623
7.	Виторг від реалізації продукції, робіт і послуг, тис. грн.	27075	37479	42888	15813
8.	Витрати виробництва реалізованої продукції, робіт, послуг, тис.грн.	37917	43353	55475	17558
9.	Рентабельність, %				
	а) активів	-0,99	4,56	1,02	2,02
	б) поточних	-1,41	7,87	1,64	3,05
	в) інвестицій	-2,44	11,45	1,77	4,21
	г) власного капіталу	-4,67	27,70	6,42	11,09
	д) реалізованої продукції	-3,20	18,95	4,10	7,30
	е) витрат	-2,28	16,38	3,17	5,45

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Незважаючи на нинішній низький рівень платоспроможності та фінансової стабільності, прибутковість ПП «***» зростає, особливо помітно в 2023 році.

Це пов'язано в основному з уповільненням зростання витрат. Як наслідок, у 2022 році було отримано збиток. Повністю ліквідований у 2023 році. Проте сума прибутку у 2024 році менша, ніж у 2023 році.

Ефективність роботи підприємства підвищилася, що також підтверджується показниками рентабельності. При цьому зростає вартість усіх видів активів і зменшується вартість власних проектних ресурсів підприємства. Показники рентабельності відображають усі зміни, що відбулися в активах і доходах підприємства. Динаміка зміни однакова для всіх показників рентабельності. Зросли всі досліджувані показники прибутковості.

Найбільш істотно збільшилася рентабельність капіталу за рахунок ефекту фінансового левериджу: із збільшенням частки позикового капіталу зростає рентабельність капіталу.

2.2 Управління грошовими потоками та розрахунками

Раціональне управління фінансами підприємства безпосередньо пов'язане з управлінням грошовими коштами. Підприємство повинно мати достатні кошти для закупівлі сировини і матеріалів для своєї діяльності, оплати послуг і виконаних робіт, отримання додаткових коштів. Кошти від реалізації продукції необхідно конвертувати в резерви.

Отже: розмір фінансових ресурсів підприємства повинен відповідати поточним потребам виробництва; Гроші, що залишилися, повинні бути мінімальними, але достатніми для успішної роботи підприємства.

ПП «***» витрачає кошти на придбання матеріалів, товарів і послуг, продаючи свою продукцію та заробляючи. Клієнти оплачують відвантажений товар і повертають матеріальні ресурси, необхідні для процесу виробництва. Такий рух грошей називається грошовим потоком. Вони бувають двох видів: позитивні і негативні. Позитивні потоки (притоки) відображають надходження грошей на рахунок підприємства, тоді як негативні потоки (відтоки) відображають вилучення або витрачання грошей.

Переказ грошей з одного банківського рахунку на інший, зняття готівки з рахунку або переказ доходу на бізнес-рахунок є внутрішнім потоком грошей і не вважається компонентом грошового потоку.

Грошові потоки підприємства розглядаються на основі трьох основних видів діяльності:

- поточний (основний);
- інвестиції;
- фінансовий.

Таблиця 2.8

Рух грошових коштів від поточної діяльності ПП «*», тис. грн.**

Показники	Абсолютна величина, тис.грн.			Зміни, (+,-)
	2022 р.	2023 р.	202 р..	
1. Надійшло грошових коштів, всього	43177	55696	80924	37747
В тому числі:				
1.1. Від продажу продукції, робіт, послуг	28714	33731	54824	26110
1.2. Отримані бюджетні субсидії	10872	16835	17886	7014
1.3. Отримане страхове відшкодування	-	-	1354	1354
1.4. Інші надходження	3591	5130	6860	3269
2. Платежі, всього	74185	50015	78887	4702
В тому числі:				
2.1. Постачальникам	59765	32474	54223	-5542
2.2. У зв'язку з оплатою праці працівників	7621	8616	12332	4711
2.3. Відсотків за борговими зобов'язаннями	1264	3958	5657	4393
2.4. Податки на прибуток	0	56	26	26
2.5. Інші платежі	5535	4911	6649	1114
3. Сальдо грошових потоків від поточних операцій	-31008	5681	2037	33045

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Поточна діяльність - це діяльність, пов'язана з основною діяльністю і здійснювана відповідно до змісту та цілей діяльності підприємства. Основними компонентами операційних грошових потоків ПП «***» є кошти, отримані від клієнтів і за продану продукцію клієнтам, бюджетні субсидії та інші надходження.

Відтік грошових коштів від основної діяльності ПП «***» пов'язаний із закупівлею матеріалів та сировини, оплатою рахунків постачальникам, виплатою

заробітної плати, дивідендів та відсотків засновникам, платежами до бюджету та позабюджетних фондів.

Протягом трьох проаналізованих років, перший з яких мав негативний грошовий потік від операційної діяльності, чистий грошовий потік був позитивним протягом останніх двох років періоду, що розглядається, тобто. Доходи від поточної діяльності перевищують витрати.

Таблиця 2.9

Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності

ПП «***», тис. грн.

Показники	Абсолютна величина, тис. грн.			Зміни, (+,-)
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	
1. Надходження, всього	0	100	0	-
У тому числі:				
1.1. Від продажу необоротних активів	0	100	0	-
2. Платежі, всього	12196	29469	991	
У тому числі:				
2.1. У зв'язку з придбанням, створенням необоротних активів	12196	29469	991	- 11205
3. Сальдо грошових потоків від інвестиційних операцій	-12196	-29369	-991	1205

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Інвестиційна діяльність - це вкладення капіталу в нерухоме майно, обладнання та нематеріальні активи. Крім того, довгострокові фінансові вкладення вважаються інвестиційною діяльністю.

Відтоки грошових коштів, пов'язані з інвестиційною діяльністю, - це придбання основних засобів, інвестиції та придбання компаній або їх акцій з метою отримання доходу або контролю над їх діяльністю.

Грошові надходження від інвестицій складаються з доходу від продажу основних фондів або незавершеного будівництва, вартості проданих пакетів акцій, суми дивідендів, отриманих компанією під час володіння пакетом акцій, або відсотків, сплачених боржниками під час володіння. період володіння пакетом акцій. період користування довгостроковими кредитами.

Грошовий потік ПП від інвестиційної діяльності відбувається, і цей рух пов'язаний в першу чергу з придбанням основних засобів. Приплив грошових коштів є результатом продажу основних засобів і помітний лише у 2023 році.

До фінансової діяльності належать дії з формування капіталу підприємства. Такі надходження грошових коштів включають суми, отримані шляхом випуску нових акцій або облігацій, короткострокові та довгострокові позики від банків чи інших компаній, а також державні кошти з різних джерел.

У ПП «***» надходження коштів від фінансових операцій пов'язане з отриманням кредитів. Якщо в перші два роки фінансові операції забезпечували додатковий приплив готівки, то в 2024 році ПП «***» мала можливість значно скоротити свої кредитні зобов'язання, в результаті чого відтік перевищив приплив.

Таблиця 2.10

Рух грошових коштів за фінансовими операціями

ПП «***», тис. грн.

Показники	Абсолютна величина, тис. грн.			Зміни, (+,-)
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	
1. Надходження, всього	51652	43576	13242	-38410
У тому числі:				
1.1. Від збільшення часток участі	0	0	0	0
1.2. Отримання кредитів, позик	51652	43576	13242	-38410
2. Платежі, всього	7880	20179	14109	6229
У тому числі:				
2.1. Повернення кредитів, позик	7880	20179	14109	6229
3. Сальдо грошових потоків від фінансових операцій	43772	23397	-867	44639

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Фінансові відтоки включають погашення цих кредитів або позик, погашення облігацій, викуп власних акцій і виплату дивідендів. Фінансова діяльність ПП пов'язана з погашенням позик і кредитів.

Звіт про рух грошових коштів не тільки розкриває інформацію про рух грошових коштів ПП «***» в абсолютних величинах. Це дозволяє отримати інформацію про структуру грошових потоків з урахуванням їх стану на початок

і кінець звітної періоду щодо поточних, інвестиційних і фінансових операцій. За допомогою цього звіту ми проаналізуємо структуру грошових потоків ПП «***».

Таблиця 2.11

Структура грошових надходжень за видами діяльності ПП «*»**

Показники	Питома вага, %			Відхилення питомої ваги 2024 р. до 2022р., %-і пункти
	роки			
	2022	2023	2024	
1. Надходження від поточних операцій, всього	45,53	56,05	85,9	40,37
2. Надходження від інвестиційних операцій, всього	0	0,10	0	-
3. Надходження від фінансових операцій, всього	54,47	43,85	14,1	-40,37

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Аналіз табличних даних показує, що у 2022-2024 рр. ПП «***» отримував кошти переважно від поточної та фінансової діяльності. Доходи від інвестиційної діяльності є незначними і лише у 2023р. Основним джерелом грошових надходжень є реалізація товарів, продукції, робіт, послуг. Крім того, спостерігається позитивна динаміка зростання питомого грошового потоку від операційної діяльності, що дозволило підприємству скоротити боргове споживання.

Кредити та позики є ще одним важливим джерелом надходження грошових коштів. Їх частка змінюється пропорційно індивідуальним змінам Вага грошових потоків від операційної діяльності у 2024 році була найнижчою за аналізований період.

Дефіцит і надлишок грошових коштів негативно впливають на фінансовий стан підприємства. У разі надлишкового грошового потоку реальна вартість вільних грошей тимчасово зникає через інфляцію. Частина потенційного доходу втрачається через недостатнє використання активів в діяльності або інвестиціях, а оборотність капіталу сповільнюється через стагнацію готівкового капіталу.

Переважаюча частина відтоку коштів в економіці пов'язана із здійсненням

поточної діяльності, причому більше половини припадає на річні платежі. В основному з придбаних товарів, запчастин, послуг та виплати зарплати працівникам. Водночас частка цих виплат у динаміці за досліджуваний період зменшується.

Таблиця 2.12

Структура грошових витрат за видами діяльності ПП «*»**

Показники	Питома вага, %			Відхилення питомих ваг, 2024 р. до 2022 р., %-і пункти
	роки			
	2022	2023	2024	
1. Платежі за поточною діяльністю, всього	78,70	50,18	83,9	5,2
2. Платежі з інвестиційної діяльності, всього	12,94	29,57	1,1	-11,84
3. Платежі з фінансової діяльності, всього	8,36	20,25	15,0	6,64
4. Витрата грошових коштів - всього	100,0	100,0	100,0	X

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Використання коштів в інвестуванні відноситься до придбання основних засобів. Їх частка значно зросла. Витрати коштів на фінансування діяльності виникають внаслідок погашення раніше отриманих кредитів і позик. Частка цього виду видатків зростає.

У таблиці 2.13 показано рух грошових коштів та їх еквівалентів у вигляді дебіторської заборгованості за звітний період.

ПП «***» не має довгострокової дебіторської заборгованості. Суттєвих змін у короткостроковій дебіторській заборгованості немає. Найменша кількість прострочень була в 2023 році. У 2024 році її величина зросла до рівня 2022 та 2023 років і перевищила суми боргу в ці роки. Частка клієнтів та заборгованості клієнтів у дебіторській заборгованості значно зросла з 24,8 до 49,4%.

Короткострокових фінансових вкладень підприємство не має. Незважаючи на значне зростання дебіторської заборгованості, грошові кошти на кінець 2024 року зменшуються.

Таблиця 2.13

Зміни у складі грошових коштів, їх еквівалентів та інших активів

ПП «***»

№ п/ п	Показники	Абсолютні величини, тис. грн.			Зміни	
		на початок року			в абсолютних величинах, тис. грн.	в %
		2022	2023	2024		
1.	Дебіторська заборгованість, платежі за якою очікуються більш ніж за 12 місяців	-	-	-	-	-
2.	Дебіторська заборгованість, платежі за якою очікуються протягом 12 місяців	19684	18999	20236	552	2,8
	у т. ч. покупці та замовники	3612	4786	10248	6636	183,7
3.	Короткострокові фінансові вкладення	-	-	-	-	-
4.	Кошти – всього	611	320	499	-112	-18,3
5.	Інші оборотні активи	-	-			
Разом		20295	19319	20735	440	2,2

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Як дефіцит, так і надлишок фінансових активів негативно впливають на фінансовий стан підприємства. У разі надлишкового грошового потоку реальна вартість вільних грошей тимчасово зникає через інфляцію; частина потенційного доходу втрачається внаслідок недовитрати коштів у поточній або інвестиційній діяльності; Оборотність капіталу сповільнюється через застій готівки.

Розрив грошових потоків можна зменшити шляхом вжиття заходів щодо прискорення надходжень готівки та уповільнення їх видачі. Прискорити надходження грошей можна за рахунок переходу на повну або часткову попередню оплату продукції покупцями, скорочення терміну затвердження комерційного кредиту, збільшення цінових знижок, продажу за готівку тощо. Для нормальної виробничої діяльності ПП «***» набуває необхідні матеріальні активи: нафтопродукти, запчастини, мінеральні добрива, насіння. А також користується деякими видами послуг, такими як: електроенергія, водопостачання, опалення.

На цьому етапі підприємство встановлює зв'язки з постачальниками:

організаціями, які забезпечують матеріально-технічне оснащення сільського господарства.

ПП «***» готує ділові контракти з постачальниками, в яких зазначаються найменування товару, кількість, ціна, форма, умови та порядок оплати, якість і комплектність, відповідальність сторони, порядок вирішення суперечок, назва постачальника або підрядника, ПІН, адреса постачальника або підрядника, номер рахунку в банку, довідка про взяття на облік в податковому органі.

Договір складається у двох примірниках, один залишається в бухгалтерському обліку ПП «***», другий передається постачальнику або підряднику, договір засвідчується печатками та підписами обох сторін і вважається дійсним з моменту укладення його підписання. .

Доставка ТМЦ на підприємство здійснюється залізничним та автомобільним транспортом, при цьому постачальник враховує транспортні витрати. ПП «***» доставляє частину ТМЦ власним транспортом, що дуже вигідно. Автопарк господарства налічує 14 вантажівок.

Спосіб доставки в кожному окремому випадку вказується в договорі або узгоджується усно з менеджером.

Стан розрахунків ПП «***» з дебіторами та кредиторами представлений у таблиці 2.14.

Дебіторська заборгованість ПП «***»- це 100% короткострокова заборгованість, яка включає:

- заборгованість замовників і клієнтів;
- інші боржники.

На підставі таблиці 2.14 можна зробити висновок, що дебіторська заборгованість у аналізованому періоді дещо зросла, що є результатом збільшення заборгованості покупців та клієнтів.

Таблиця 2.14

Склад та структура дебіторської заборгованості та зобов'язань

ПП «***»

Показники	Абсолютні величини на кінець року, тис. грн.			Зміни 2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	в %	В абсолютних величинах, тис. грн.
Дебіторська заборгованість	19684	18999	20236	2,8	552
у тому числі:	3612	4786	10248	183,7	6636
покупці та замовники					
інша	16072	14213	9988	-37,9	-6084
Кредиторська заборгованість	8725	50125	65159	646,8	56434
у тому числі:	6749	11524	17664	161,7	10915
постачальникам та підрядникам					
заборгованість перед бюджетом	1088	1330	2196	101,8	1108
інша	888	37271	19200	2062,2	18312

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Кредиторська заборгованість - це сума короткострокових зобов'язань організації за різними видами фінансових зобов'язань. Заборгованість, однак, свідчить про стан платіжної дисципліни організації, що також свідчить про рівень стабільності організації.

Необхідно постійно перевіряти склад і структуру непогашених зобов'язань, зміни, що відбулися - збільшення або зменшення, виявляти причини їх виникнення, оцінювати їх реальність і повноту.

У аналізованому періоді серед зобов'язань ПП «***» переважали борги підприємства перед постачальниками та підрядниками. На початок аналізованого періоду їх частка становила 77,4% від загальної суми боргу підприємства. Частка іншої заборгованості у 2022 році становила 10,1. %, а до 2024 року його частка зросла більш ніж у 2 рази.

Заборгованість за податками та зборами не така вже й велика, і її частка динамічно зменшуватиметься до 2,7% у 2023 році та трохи зросте до 3,4% від усіх рахунків ПП «***» у 2024 році.

Загалом сума боргів в абсолютному вираженні значно зростає – більш ніж

у 6 разів, що не кращим чином позначається на платоспроможності та фінансовій стійкості підприємства.

2.3 Управління оборотним капіталом

Безперервність відтворювального процесу суб'єкта господарювання значною мірою залежить від правильного визначення потреби в оборотних коштах. Оборотні кошти є основним джерелом формування резервів підприємства, систематичне поповнення яких забезпечує безперебійність технологічних процесів. Управління запасами відіграє важливу роль як з технологічної, так і з фінансової точки зору. З точки зору управління фінансами підприємства, товарно-матеріальні запаси — це фінансові активи, які були вилучені з обігу.

У ПП «***» акції класифікуються наступним чином:

- виробниче забезпечення (насіння, садивний матеріал, корми, підстилка, нафтопродукти, запчастини, мінеральні добрива, біопрепарати та отрутохімікати, тара, паливо, інвентар та господарський посуд, будівельні матеріали для ремонту та ін.)
- тварини на вирощуванні та відгодівлі (молодняк робочий племінний, коні, виведені з основного табуна для реалізації)
- незавершене виробництво (вартість невиробленої продукції рослинництва та тваринництва та витрати майбутніх періодів)
- кінцева продукція (продукція рослинництва і тваринництва, призначена для реалізації).

Для забезпечення безперервності технологічного процесу бухгалтерія підприємства розраховує необхідну кількість для кожного виду запасів. Загальна сума необхідних оборотних коштів визначає потребу в коштах.

Інвентарні активи є пасивним елементом оборотних активів, оскільки їх утримання на складах тимчасово відволікає капітал з обігу та викликає додаткові витрати на зберігання. Навпаки, незавершене виробництво бере активну участь

у створенні нової вартості, тоді як готова продукція забезпечує просування створеної вартості до споживача та сприяє завершенню процесу відтворення.

Основним завданням системи управління запасами ПП «***» є скорочення витрат на обслуговування. Для цього підприємство повинна звернути увагу на наступні моменти:

- планувати необхідний обсяг закупівель;
- підтримувати жорсткі виробничі системи;
- використовувати сучасні складські приміщення;
- підвищення ефективності доставки готової продукції.

Планування необхідних обсягів закупівлі в підприємства відіграє важливу роль у зниженні витрат. Найважливіше для ПП «***» - визначитися з оптимальною кількістю закупаваної сировини. При закупівлі сировини оптом ціни падають, тому підприємство закуповує великі партії насіння, садивного матеріалу, мінеральних добрив і нафтопродуктів.

Необхідність придбання цих матеріалів виникає із специфіки виробничої діяльності.

Впровадження жорстких виробничих систем дозволяє підприємства контролювати весь процес придбання, зберігання та використання всіх видів товарно-матеріальних цінностей.

Використання сучасних складських приміщень дозволяє зберегти сировину і матеріали в первісному стані, захистити їх від шкідливого впливу навколишнього середовища і крадіжок.

Збільшення швидкості доставки готової продукції сприяє зниженню витрат на її зберігання на складі.

ПП «***» через сезонність сільськогосподарського виробництва має нерівномірний розподіл витрат на утримання запасів. У зимовий період значну частину виробничих запасів становлять насіння, корми, мінеральні добрива, запчастини тощо. Під час весняно-літніх польових робіт у рослинництві зменшуються виробничі запаси, що забезпечують виробничий процес, і збільшується обсяг незавершеного виробництва, який скорочується під час

осіннього збирання врожаю. За цей період збільшуються як обсяги реалізації готової продукції, так і виробничі запаси власного виробництва.

Матеріально-виробничі запаси в бухгалтерії ПП «***» обліковується за фактичною собівартістю, яка складається з витрат на придбання матеріальних необоротних активів і витрат на доведення виробничих запасів до стану, придатного для використання за призначенням.

Усі матеріали та виробничі запаси ПП «***» зберігаються на складах. Робітник складу відповідає за збереження виробничих запасів.

Рахунки-фактури включаються на продукцію і виробничі матеріали, які надходять на склад від бригад і відділень. При прийманні продукції комірник фіксує фактичну кількість продукції, що надійшла, і підтверджує це своїм підписом. У комірника залишається один примірник, який буде підставою для занесення в складський облік.

На складі, де зберігаються виробничі запаси, на них наклеюють спеціальні ярлики із зазначенням найменування, властивостей і призначення того чи іншого виду матеріальних цінностей.

Управління виробничими фондами пов'язане, з одного боку, з витратами на їх утримання, а з іншого — з доходами від володіння ними. Чим більше матеріально-виробничих запасів, тим вищі витрати на їх зберігання, страхування, оподаткування, виробничі потужності тощо. Однак збільшення запасів зменшує ризик уповільнення виробництва через недостатність запасів.

Підприємство має запаси та витрати, представлені всіма цими видами, крім другого (табл. 2.15). Їх запаси до кінця 2023 року зміняться інакше. У структурі всіх запасів за три роки зменшилась частка сировини та виробничих запасів, а тварин на вирощуванні та відгодівлі збільшилася.

Загальні запаси та витрати зросли більш ніж удвічі. В абсолютному вираженні найважливішим є зростання цін на сировину та матеріали. Приблизно на стільки ж зросла вартість вирощування та відгодівлі матеріалів. У відсотках до витрат сировини і матеріалів

Управління дебіторською заборгованістю є динамічним елементом

оборотних коштів. Ефективність управління дебіторською заборгованістю значною мірою залежить від політики підприємства щодо покупців продукції.

Таблиця 2.15

Зміни складу запасів ПП «*»**

Показники	Абсолютні величини, тис. грн.			Зміни за рік	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	в абсолютних величинах, тис. грн.	в %
Запаси та витрати – всього	41102	67687	83767	42665	103,8
у тому числі:					
– сировина, матеріали та ін. цінності	27893	32111	46410	18517	66,4
– тварини на вирощуванні та	9695	24620	27047	17352	179,0
– витрати у незавершеному виробництві	3461	10892	10280	6819	197,0
– готова продукція та товари для перепродажу	53	64	30	-23	-43,4

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Дебіторську заборгованість можна мінімізувати, але цього не відбувається з кількох причин, в основному через конкуренцію. Виникла дебіторська заборгованість викликає дефіцит оборотних коштів, але, з іншого боку, вона є основним важелем збільшення обороту підприємства. В результаті значно зросла роль ефективного управління дебіторською заборгованістю в підприємства.

Точність рішень в системі розрахунків клієнтів відображається в показниках оборотності дебіторської заборгованості.

Таблиця 2.16

Оборот по рахунку-фактурі ПП «*»**

Показники	Сума, тис. грн.		
	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Виручка від товарів, продукції, робіт, послуг	27075	37479	42888
Сума дебіторської заборгованості:			
а) на початок року	1548	19684	18999
б) на кінець року	19684	18999	20236
в) середня величина	10616	19341,5	19617,5
Оборотність рахунків дебіторів	2,55	1,94	2,19
Тривалість одного обороту, днів	143	188	165

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Дебіторська заборгованість ПП «***» включає заборгованість за продану покупцям продукцію. Середній розмір дебіторської заборгованості покупців та клієнтів у 2024 році був найвищим у звітному періоді. У підприємства їх немає.

Незважаючи на зростання дебіторської заборгованості в 2024 році, її оборотність прискорилося. Розмір дебіторської заборгованості в аналізованому періоді зріс, що пов'язано зі збільшенням обсягів реалізації при скороченні термінів комерційних кредитів. ПП «***» для своїх клієнтів.

Ці цифри свідчать про те, що у 2023 році клієнти розраховувалися повільніше, ніж у 2022 році, а у 2024 році період розрахунків був на 23 дні коротшим.

Загальна сума дебіторської заборгованості ПП «***» відображається в балансі та примітках до балансу. По кожному дебітору в бухгалтерії підприємства ведеться розгорнута відомість зобов'язань перед покупцями та клієнтами.

У системі управління дебіторською заборгованістю ПП «***» необхідно звернути увагу на співвідношення дебіторської заборгованості і зобов'язань. За останні два роки досліджуваного періоду сума заборгованості, яка майже вдвічі перевищує суму дебіторської заборгованості, може призвести до гострої відсутності фінансового забезпечення діяльності підприємства.

Збільшення дебіторської заборгованості, навіть незначне, означає зростаюче відтік коштів з обороту підприємства. Тому суворий контроль за платіжною дисципліною та виявлення невинуватених сум рахунків є дуже важливими при управлінні дебіторською заборгованістю в підприємства.

Для організації дуже важливо ефективно використання оборотних коштів. Це дозволяє збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції без залучення додаткових фінансових ресурсів. За рахунок кращого використання оборотних коштів воно скорочується зменшуються їхні потреби, зменшуються витрати, підвищується прибутковість, підвищується платіжна дисципліна.

Найважливішим якісним показником, який використовується для оцінки ефективності використання оборотних засобів, є оборотність оборотних засобів. Він відображає час, за який оборотні кошти проходять усі стадії обігу. Прискорення оборотності оборотних коштів забезпечує економію ресурсів для виробництва і реалізації продукції. При цьому зменшується потреба в оборотних коштах і вони вивільняються з обігу. Коли оборотність оборотних коштів сповільнюється, виникає потреба ввести в обіг додаткові кошти.

Таблиця 2.17

Коефіцієнти оборотності активів ПП «*»**

№ п/п	Показники	Рока			Зміни, (+,-)
		2022	2023	2024	
1.	Виторг-нетто від продажу продукції, робіт, тис. грн.	27075	37479	42888	15813
2.	Середня величина активів, тис. грн.	87289	155805	171670	84381
3.	Середня величина поточних активів, тис. грн.	61397	90241	107043	45646
4.	Середня величина власних джерел, тис. грн.	18541	25644	27343	8802
5.	Середня величина довгострокових зобов'язань, тис. грн.	13348	36664	73304	59956
6.	Середня величина нерухомого майна, тис. грн.	25892	65564	62988	37096
7.	Коефіцієнти оборотності:				
	а) активів	0,31	0,24	0,25	-0,06
	б) поточних активів	0,44	0,42	0,40	-0,04
	в) власного капіталу	1,46	1,46	1,57	0,11
	г) інвестованого капіталу	0,85	0,60	0,43	-0,42
	д) основних засобів	1,05	0,57	0,68	-0,36

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПП «***»

Оборотність аналізованих фондів у досліджуваному періоді зменшилася, але оборотність акціонерного капіталу за спостережуваними показниками суттєво зросла, що є результатом найнижчого зростання його вартості серед використаних джерел.

За цими показниками можна зробити висновок про зниження ефективності використання активів підприємства, особливо найбільш вкладеного капіталу.

Прискорення оборотності оборотних коштів залежить від удосконалення організації виробництва, скорочення виробничого циклу, економії матеріальних ресурсів і використання більш дешевих і ефективних їх видів, поліпшення умов постачання матеріально-технічного постачання і збуту сировини і готової продукції, перехід на прямі відносини між постачальниками та споживачами, дотримання розрахункової та платіжної дисципліни.

2.4 Фінансовий контроль на підприємстві

Фінансовий контроль - це сукупність заходів і операцій з контролю за фінансовими та пов'язаними з ними питаннями діяльності суб'єктів господарювання та управління (держави, підприємств, установ, організацій) із застосуванням спеціальних форм і методів його організації. Він реалізується органами законодавчої та виконавчої влади всіх рівнів та спеціально створеними установами і включає: контроль за дотриманням фінансово-господарського законодавства в процесі формування та використання фондів; оцінка економічної ефективності фінансово-господарських операцій та доцільності понесених витрат.

Фінансовий контроль, на відміну від інших видів контролю (екологічні, санітарні, адміністративні), пов'язані з використанням ціннісних категорій. Предметом перевірок є фінансові (вартісні) показники, такі як прибуток, виручка, рентабельність, собівартість, витрати на збут, ПДВ, відрахування на різні цілі та активи. Ці показники мають синтетичний характер, тому контроль за їх виконанням, динамікою та тенденціями охоплює всі сторони виробничо-господарської та господарської діяльності підприємств, а також механізм фінансово-кредитних відносин. Предметом фінансового контролю є грошово-кредитні та розподільні процеси у формуванні та використанні фінансових ресурсів, у тому числі у формі активів, на всіх рівнях національної економіки.

Фінансовий контроль можна умовно класифікувати за різними ознаками. Зокрема, він змінюється в залежності від виконавців:

- державний, який здійснюється через загальнодержавний нагляд (нагляд за президентом, представницькими органами та місцевим самоврядуванням, нагляд за виконавчою владою, нагляд за фінансово-кредитними органами) та відомчий (структурні підрозділи). міністерства, державні комісії та інші органи державного управління); недержавні (внутрішні)

- внутрішній (всередині підприємства, корпорації)

- зовнішній - аудит (незалежний, поза службою).

За формою здійснення фінансовий нагляд поділяється на: початкові, поточні (оперативні) і наступні.

Попередній фінансовий контроль здійснюється до здійснення фінансових операцій і є важливим для запобігання фінансовим порушенням. Це включає оцінку обґрунтованості фінансових програм і прогнозів, щоб уникнути марнотратства та неефективного витрачання коштів. Прикладом такого контролю на макрорівні є процес складання та затвердження бюджетів і фінансових планів усіх рівнів на основі кошторисів позабюджетних фондів.

Обґрунтованість розподілу ВВП і макроекономічних тенденцій показники економічного розвитку країни. На мікрорівні це процес підготовки фінансових планів і кошторисів, кредитних і грошових вкладів, фінансових розділів бізнес-планів, прогнозних балансів, статутів і договорів спільного інвестування.

Поточний (оперативний) фінансовий нагляд здійснюється за фінансовими операціями, фінансовими операціями, позиками та даруваннями. Це запобігає можливим зловживанням при надходженні та використанні коштів, сприяє дотриманню фінансової дисципліни та своєчасності фінансово-грошових розрахунків. Велику роль у цьому відіграють бухгалтерські служби.

Фактичний фінансовий нагляд здійснюється шляхом аналізу та перевірки фінансової та бухгалтерської звітної документації та призначений для оцінки результатів фінансової діяльності суб'єктів господарювання, порівняння фінансових планів і прогнозів з результатами оцінки ефективності виконання запланованого. фінансові рамки. стратегію та порівняти фінансові витрати з прогнозованими.

Залежно від методів здійснення або прийомів і способів здійснення фінансового нагляду виділяють: перевірка, розслідування, нагляд, фінансовий аналіз та аудит.

Під час перевірок вирішуються окремі питання фінансової діяльності на підставі звітної та кошторисної документації та плануються заходи щодо усунення виявлених порушень.

На відміну від аудиту, дослідження охоплює більш широкий набір фінансово-економічних показників для визначення фінансового стану та можливих можливостей розвитку досліджуваного суб'єкта господарювання. Контролюючі органи здійснюють нагляд за суб'єктами господарювання, які мають ліцензію на провадження певних видів фінансової діяльності, що вимагає дотримання встановлених правил та норм.

Аналіз фінансової діяльності як форма фінансового контролю передбачає детальну перевірку періодичної або річної бухгалтерської та фінансової звітності для оцінки загальної оцінки результатів фінансової діяльності, забезпечення фінансового стану та капіталу, а також їх результативності. про його використання.

Моніторинг - постійний нагляд кредитними установами за використанням виданого кредиту і фінансовим станом підприємства клієнта; Неефективне використання отриманого кредиту та зниження платоспроможності може призвести до посилення умов кредиту та вимоги про дострокове погашення кредиту.

Аудит є найбільш ретельним і комплексним методом фінансового контролю. Це комплексна перевірка фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання з метою перевірки її законності, правильності, адекватності та ефективності.

Внутрішній фінансовий контроль за фінансово-господарською діяльністю товариства, його філій і дочірніх підприємств здійснюється самим підприємством, об'єднанням або об'єднанням, а також їх фінансовими службами - бухгалтерією, фінансовим відділом, відділом фінансового управління.

В ПП «***» головний бухгалтер та фінансовий відділ здійснюють внутрішній контроль у процесі систематичного обліку господарсько-фінансової діяльності з чіткою організацією обліку та контролем руху грошових коштів.

На всіх фінансових документах обов'язковий підпис головного бухгалтера. Головний бухгалтер несе відповідальність за забезпечення дотримання національної фінансової дисципліни та фінансового законодавства.

Наприкінці кожного року фінансовий відділ підприємства також проводить аналіз фінансових операцій, який оцінює фінансовий стан і капітал, а також результати діяльності.

При організації діє ревізійна комісія. Він обирається загальними зборами членів ПП «***» для контролю за фінансово-господарською діяльністю товариства.

Склад ревізійної комісії ПП «***» налічує п'ять членів. Члени ревізійної комісії не є членами наглядової ради та виконавчих органів товариства.

Ревізійна комісія товариства повинна розглядати річні звіти та баланси товариства до їх затвердження загальними зборами учасників товариства. Загальні збори учасників товариства не мають права затверджувати річні звіти та баланси товариства, якщо ревізійна комісія товариства не має рішень.

Ревізійна комісія ПП «***» перевіряє фінансовий стан підприємства за результатами фінансового року та на вимогу загальних зборів акціонерів перевіряє її фінансово-господарську діяльність.

Члени ревізійної комісії товариства мають право вимагати від посадових осіб товариства надання документів, необхідних для проведення перевірки.

Ревізійна комісія ПП «***» представляє результати перевірки загальним зборам членів підприємства.

Для контролю за фінансово-господарською діяльністю та засвідчення фінансової звітності органи управління товариства можуть залучати зовнішніх аудиторів з числа осіб, які мають на це право.

Аудитори також здійснюють перевірки фінансово-господарської діяльності товариства за рішенням наглядової ради товариства або на вимогу не

менш як десяти відсотків акціонерів товариства. В останньому випадку послуги аудитора оплачуються партнерами, які замовили аудит.

Зовнішній контроль над підприємством здійснює банк, який його обслуговує, коли видає кредити ПП «***» . У цьому випадку банк перевіряє фінансовий стан підприємства. Однак неефективне використання отриманого кредиту та зниження платоспроможності може призвести до посилення умов кредитування та звернення достроково погашення кредиту.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

ПП «***»

3.1 Рекомендації щодо управління формуванням власних коштів товариства

Метою фінансової діяльності ПП «***» має бути отримання стабільних прибутків на основі побудови ефективної системи управління фінансами, спрямованої на досягнення стратегічних і тактичних цілей діяльності.

Управління всіма аспектами діяльності підприємства, що відображаються у фінансовому, податковому та управлінському обліку, здійснюється за допомогою розроблених у світовій практиці методів, сукупність яких утворює систему фінансового менеджменту.

Слід зазначити, що при розбудові ефективної системи управління фінансами постійно постає основна проблема поєднання інтересів розвитку підприємства, наявності достатніх фінансових ресурсів для реалізації зазначеного розвитку та підтримання високої платоспроможності підприємства.

Основні напрямки розвитку фінансової політики ПП «***» означають:

- аналіз фінансово-економічного стану підприємства; розробка кредитної політики підприємства;
- управління оборотним капіталом, зобов'язаннями та дебіторською заборгованістю;
- управління витратами, включаючи вибір амортизаційної політики; вибір дивідендної політики.

Аналіз фінансово-економічного стану підприємства є основою, на якій базується розробка фінансової політики підприємства.

Аналіз базується на квартальній та річній фінансовій звітності.

Основними складовими фінансово-економічного аналізу діяльності ПП «***» є:

- аналіз фінансової звітності;
- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз; аналіз тенденцій;
- розрахунок фінансових коефіцієнтів.

Аналіз фінансової звітності - це дослідження абсолютних і відносних показників, представлених у фінансовій звітності, та їх тенденцій.

Для розробки кредитної політики підприємства необхідно проаналізувати структуру пасиву балансу та рівень співвідношення власного капіталу та позикових коштів.

На основі цих даних підприємство вирішує, достатні чи недостатні власні оборотні кошти. В останньому випадку приймається рішення про використання позикових грошей і розраховується ефективність різних варіантів.

У деяких випадках підприємства має сенс взяти позику, навіть якщо вона має достатній капітал, оскільки прибутковість капіталу зростає за рахунок того, що ефект від інвестування коштів може бути значно вищим за процентну ставку.

Фінансовий відділ підприємства повинен:

- розрахувати потребу в позикових коштах (якщо їх немає, то можливі вигоди від їх залучення);
- правильно підібрати кредитну установу (враховуючи наявність ліцензії, розмір процентної ставки, методи її розрахунку - складні або прості відсотки, умови погашення, форми випуску, репутацію на ринку цінних паперів, умови позики, поновлення та ін.) ;
- скласти план повернення позикових коштів та розрахунок розміру відсотків з урахуванням особливостей оподаткування прибутку.

Управління оборотним капіталом (готівкою, ринковими цінними паперами), дебіторською, кредиторською заборгованістю, нарахованими зобов'язаннями та іншими короткостроковими активами фінансування (крім виробничих запасів), а також вирішення проблем

Ці питання потребують багато часу, і саме в цій сфері найбільш яскраво проявляється фундаментальна проблема фінансового менеджменту: вибір між

прибутковістю та ймовірністю неплатоспроможності (вартість активів підприємства менша за її зобов'язання).

Фінансовій службі підприємства рекомендується постійно контролювати порядок умов фінансування активів, обравши один із кількох доступних на практиці способів:

- хеджування (залік активів проти зобов'язань з тим самим терміном погашення);
- фінансування короткострокових кредитів; довгострокове кредитне фінансування;
- фінансування переважно за рахунок короткострокових кредитів (агресивна політика).

У нинішніх умовах підприємство може забезпечити свої кредити такими способами:

- збільшення частки ліквідних активів;
- продовження термінів кредитування для підприємства.

Однак слід зазначити, що ці методи призводять до зниження рентабельності:

- у першому – шляхом інвестування коштів у низькоприбуткові активи;
- у другому - з можливістю сплати відсотків за кредит протягом періоду наявності власних коштів.

Підприємства потрібна сучасна система управління фінансами, заснована на розробці довгострокової стратегії – бізнес-плану.

На основі прийнятого бізнес-плану, який складається з урахуванням аналізу фінансово-економічного стану підприємства, розробляються та приймаються рішення щодо системи управління його фінансовими ресурсами.

ПП «***» фінансова діяльність за його відсутності капіталу, доцільно розробити власну політику фінансового планування. Управління статутним капіталом – це не тільки забезпечення ефективного використання вже накопиченої частки, а й створення власних фінансових ресурсів, які забезпечать майбутній розвиток підприємства.

У процесі управління формуванням власних фінансових ресурсів необхідно класифікувати їх за джерелами формування.

Основою управління капіталом підприємства є управління формуванням власних фінансових ресурсів. Для забезпечення ефективного управління цим процесом ПП «***» має розробити конкретну фінансову політику, спрямовану на залучення власних фінансових ресурсів з різних джерел відповідно до своїх короткострокових потреб розвитку.

Політика формування власних фінансових ресурсів є частиною комплексної фінансової стратегії підприємства, яка полягає в забезпеченні необхідного рівня самофінансування розвитку виробництва.

3.2 Удосконалення оперативного управління короткостроковими активами та короткостроковими зобов'язаннями

Судячи з результатів дослідження, ще одним напрямком удосконалення фінансового менеджменту ПП «***» має стати використання оперативного управління короткостроковими активами та короткостроковими зобов'язаннями.

Цілями комплексного оперативного управління короткостроковими активами і короткостроковими зобов'язаннями повинні бути:

- зміна поточних фінансових вимог (ПФП) на від'ємне значення;
- прискорення оборотності оборотних коштів;
- вибір найбільш прийняттого типу політики для комплексного оперативного управління оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями, або «частковий капітал».

Поточні фінансові потреби (ПФП) - це різниця між поточними активами (за винятком грошових коштів) і зобов'язаннями.

$$\text{ПФП} = (\text{ПА} - \text{ГК}) - \text{КЗ}, \quad (3,1)$$

де ПА –поточні активи;

ГК – готівкові кошти;

КЗ – кредиторська заборгованість

Таблиця 3.1.

Поточні фінансові потреби ПП «*»**

Показники	Сума на кінець року, тис.грн.			Зміни (+,-)
	2022	2023	2024	
Поточні активи	61397	90241	107103	45706
Кошти	611	320	499	-112
Кредиторська заборгованість	8725	50125	65159	56434
Поточні фінансові потреби	52061	39796	41445	-10616

Джерело: власні дослідження

Як показують результати розрахунків, підприємство має значні поточні фінансові потреби, які є далеко не негативними. Слід зазначити, що їх кількість має тенденцію до зниження, але нестабільно.

Одним із способів скорочення поточних фінансових потреб є прискорення оборотності оборотних коштів. Щоб скоротити поточні фінансові потреби до тих пір, поки вони не стануть негативними, керівництво ПП «***» має використовувати всі можливі інструменти фінансового менеджменту, щоб скоротити періоди обороту запасів і дебіторської заборгованості та збільшити середній період виплати боргу. (звичайно в рамках ділової етики).

Одним із можливих маневрів для зменшення поточних фінансових можливостей є принцип купівлі товарів дорого і продажу дешево, що повністю відповідає формулі Дюпона. Чисельник і знаменник формули рентабельності активів множаться на обсяг продажів товару.

$$P_a = \frac{ЧП}{A} = \frac{ЧП \times РП}{A \times РП} = \frac{ЧП}{РП} \times \frac{РП}{A},$$

де P_a – рентабельність активів;

ЧП – чистий прибуток;

A – вартість всіх активів;

РП – обсяг реалізованої продукції.

Формула Дюпона відображає залежність прибутковості активів не тільки на рентабельність продажів (ЧП/РП), а й на оборотність активів (РП/А, а також показує:

- значення коефіцієнта оборотності активів для забезпечення конкурентоспроможної норми рентабельності активів;
- значення коефіцієнта рентабельності реалізації продукції;
- можливість вибору між рентабельністю реалізації продукції та оборотністю активів підприємства.

Показник рентабельності активів ПП «***» розраховується на основі даних за останні два роки аналізованого періоду:

2022 рік

$$P_a = \frac{-866}{87289} = \frac{-866 \times 27075}{87289 \times 27075} = \frac{-866}{27075} \times \frac{27075}{87089} = -0,032 \times 0,311 = -0,9 \ %;$$

2023 рік

$$P_a = \frac{7103}{155805} = \frac{7103 \times 37479}{155805 \times 37479} = \frac{7103}{37479} \times \frac{37479}{155805} = 0,19 \times 0,24 = 4,6 \ %.$$

2024 рік

$$P_a = \frac{1759}{171730} = \frac{1759 \times 42888}{171730 \times 42888} = \frac{1759}{42888} \times \frac{42888}{171730} = 0,04 \times 0,25 = 0,01 \ %.$$

Розподіл рентабельності активів допомагає визначити, що спричиняє низьку ефективність показника: дохід від продажів, швидкість обороту або те й інше. У 2022 році продажі ПП «***» були збитковими з оборотністю активів 0,311% обороту та збитковістю 0,9%. У наступному 2023 році рентабельність продажів зросла, а оборотність активів знизилася.

У 2024 році відбулося подальше зниження рентабельності активів за рахунок зниження рентабельності продажів.

Судячи з спостережуваної динаміки, ПП «***» має прагнути до підвищення рентабельності реалізації продукції та збільшення оборотності активів.

Підвищення рентабельності продажів можливо:

- зниження собівартості;
- підвищення цін на реалізовану продукцію;
- темп зростання обсягу реалізованої продукції перевищує темп зростання витрат.

Підвищення оборотності активів досягається за рахунок зменшення оборотних або основних фондів. Для цього вивчаються можливості реалізації або списання невикористаного або неефективно використовуваного обладнання, зменшення невиробничих фондів, зменшення запасів сировини і матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, зменшення дебіторської заборгованості.

Кожне підприємство цікавить обсяг виробництва (реалізації) і обсяг виробленої продукції (товарів), що забезпечує найбільший прибуток. Відповідно, при виборі оптимальної структури товарного асортименту необхідно провести аналіз собівартості (структуру собівартості) продукції, визначити маржинальний прибуток і рентабельність по кожному товару, проаналізувати ринкові ціни і можливості збуту, виявити і проаналізувати вузькі місця. . та обмежень у виробництві та реалізації продукції та, враховуючи задані пріоритети, підбір розрахунку варіантів і цінової політики визначає найвигідніші товари.

В умовах низької платоспроможності ПП «***» особливого значення набуває управління дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями, що в першу чергу включає контроль за обігом фінансових активів у розрахунках. Ми приділяємо велике значення відбору потенційних покупців та визначенню умов оплати товарів, зазначених у договорах.

Велику увагу ми приділяємо управлінню дебіторською заборгованістю ПП «***» має зосередитися на розробці гнучких контрактів з різними умови оплати, включаючи повну або часткову передоплату. Замість індивідуальних знижок для окремих покупців цей метод знижок повинен дозволити оцінити вплив знижок на фінансові результати підприємства та встановити планові

показники для різних видів продажів. Наприклад, частина кредитних продажів може бути зарезервована лише для потенційних клієнтів, яким зараз бракує готівки.

Рекомендовані дії дозволять зменшити обсяг дебіторської заборгованості та загальну суму активів ПП «***» , що призведе до зменшення поточних фінансових потреб підприємства.

Жоден бізнес не може вижити без хоча б мінімальної суми боргів. Його існування зумовлене необхідністю придбання сировини та інших виробничих матеріалів та сплати орендної плати, бюджетних та інших періодичних платежів; виплата заробітної плати тощо. Цей тип боргу вважається невідворотним. Хоча допускає тимчасове користування «іноземних грошей» у своїх операціях, але несуттєво, чи здійснюються ці платежі протягом певного періоду.

Для зменшення суми кредиторської заборгованості підприємству можна порадижити використовувати механізм взаємного відрахування, що в свою чергу збільшує оборотність активів підприємства.

Одним із найефективніших способів управління дебіторською заборгованістю є контроль за своєчасністю її виплат. За порушення строків розрахунків за господарськими договорами можуть бути накладені штрафи. Якщо перше порушення терміну оплати не вплинуло на відвантаження товару, після другого відвантаження може бути перервано. Прострочення платежу також впливає на бонуси, які постачальник надає боржнику. Фінансові послуги повинні контролювати розрахунки з постачальниками згідно встановленої динаміки,

Відповідає за наявність коштів на день оплати. Ця система дозволяє підприємства не залежати лише від одного співробітника в організації, а мати систему для своєчасної доставки без затримок.

Найважливішим напрямком зниження витрат є визначення оптимальної структури розрахунків за товари та послуги в кожному окремому випадку, що включає:

- складання бюджету та графіка затримок;
- оцінка фінансової спроможності, потенційних ризиків та рівня довіри у

відносинах з кредиторами.

У таблиці 3.2 наведена цільова вартість активів, у т.ч. дебіторська та кредиторська заборгованості та їх оборотність.

Таблиця 3.2

Прогноз оборотності активів ПП «*»**

№ п/п	Показники	Сума, тис. грн.		Зміни, (+,-)
		2025р.	прогноз	
1.	Виторг від продажів	42888	49321	6433
2.	Сума дебіторської заборгованості на кінець року	20236	22260	2024
2.1.	Оборотність дебіторської заборгованості:			
2.1.1	Коефіцієнт оборотності	2,12	2,22	0,1
2.1.2	Тривалість одного обороту, днів	170	162	-8
3.	Витрати на виробництво реалізованої продукції	55475	59913	4438
4.	Сума кредиторської заборгованості на кінець року	65159	55385	-9774
4.1	Оборотність кредиторської заборгованості:			
4.1.1	Коефіцієнт оборотності	0,85	1,08	0,23
4.1.2	Тривалість одного обороту, днів	424	333	-91
4.	Вартість активів на кінець року:	171730	180317	8587
5.	Оборотність активів:			
5.1	Коефіцієнт оборотності	0,25	0,27	0,02
5.2	Тривалість одного обороту днів	1440	1333	-106

Джерело: власні дослідження

На нашу думку, в ПП «***» діє система управління пасивами повинен містити такі обов'язкові елементи:

- планування заборгованості,
- його стандартизація,
- організація перевірки,
- аналіз і регулювання цих процесів.

Лише комплексний підхід забезпечить ефективне управління заборгованістю.

При визначенні розрахункової вартості суми активів необхідно виходити з того, що оновлення найдорожчого активу – основних фондів підприємства – в основному завершено і їх вартість найближчим часом суттєво не зміниться. . З урахуванням очікуваного зносу основних засобів та зменшення суми дебіторської заборгованості враховується збільшення загальної вартості активів

ПП «***» до 5 %. Ми не очікуємо істотного збільшення обсягів бізнесу, але будемо підтримувати досягнутий рівень виробництва.

Прибуток ПП «***» за 2024 рік склала 1759 тис. грн. При утриманні прибутку на рівні 2024 року протягом 106 днів або 3,5 місяців за рахунок прискореного обертання капіталу прибуток збільшиться на:

$$П = 1759 \times (12 \text{ міс.} / (12 - 3,5) \text{ міс.}) - 1 = 1759 \times 0,41 = 721,0 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, зростання підприємницької діяльності дозволяє ПП «***» збільшити рентабельність і прибутковість, а відтак і обсяг джерел фінансування своєї діяльності.

3.3. Управління підприємством на основі його вартості

Сучасна організація як окрема господарська одиниця є комплексом виробнича система, управління якою потребує комплексного системного підходу.

Їх система управління бізнесом на основі витрат є однією з них методи загальної системи управління суб'єктом господарювання і складається з менеджерів (менеджери всіх рівнів) і керовані (процеси формування витрат, витрати і місця їх виникнення) підсистеми. Відмінності між ними полягають в інструментах, які керуюча підсистема використовує керовану підсистему для впливу на неї.

Інструменти управління, тобто набір методів і моделей, що використовуються для вирішення проблем, є основою їхніх досягнень. Їх система корпоративного управління, заснована на цінностях, включає наступні етапи: прогнозування та планування витрат, організація та координація діяльності управління витратами та коригування витрат у мінливих умовах господарювання. Це забезпечує мотивацію персоналу, сприяє економії коштів,

встановлює форми відповідальності за нераціональне використання ресурсів; забезпечує облік і контроль; включає аналіз витрат, оцінку економічної ефективності та визначення можливих варіантів усунення виявлених недоліків.

Фінансові результати сільськогосподарського виробництва істотно залежать від раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів для компаній. Сьогодні власникам необхідно приймати ефективні управлінські рішення сільськогосподарським підприємствам потрібна інформація про вартість їх активів.

Вартість підприємства є одним із найважливіших критеріїв, що дозволяє визначити, наскільки успішно він працює. Вартість одна найбільш достовірні показники ефективності діяльності підприємства.

Знання основ оцінка вартості підприємства (бізнесу) та її менеджменту та вміння застосовувати це на практиці результати такої оцінки є запорукою прийняття ефективних управлінських рішень, досягнення необхідної прибутковості підприємства.

Зростання вартості підприємства є одним із показників зростання її доходу. власники. Тому оцінку підприємства можна проводити періодично використовується для аналізу ефективності корпоративного менеджменту. Традиційні методи фінансовий аналіз базується на розрахунку фінансових коефіцієнтів і тільки на даних фінансова звітність підприємства. Але з внутрішньою інформацією в процесі

Щоб оцінити вартість підприємства, необхідно проаналізувати дані, що характеризують умови роботи підприємства в регіоні, галузі та економіці в цілому.

Витрати є одним із найнадійніших показників ефективності. підприємницька діяльність. Прийняття з цього приводу правильних управлінських рішень неможлива без реалізації управлінських процедур керівництвом організації, на основі яких вартість. Керівник господарства повинен постійно контролювати вартість виробничих фондів. Цей процес, хоча він повинен здійснюватися постійно.

Особливо важливо провести оцінку активів сільськогосподарського підприємства восени. період збору та реалізації врожаю та появи засобів, призначених для купівлі коштів виробництва. Зростання засобів виробництва призводить до зростання загальних витрат підприємства. Але не завжди потрібно купувати тільки неосновні засоби, які ними не є приносять прибуток, від них необхідно позбутися.

Всі необхідні виробничі фонди повинні бути розділені на частини, наприклад, сільськогосподарські угіддя, луки, плодово-ягідні кущі, сад, млин, завод переробка молока тощо. Процес управління витратами має циклічний характер (рис. 3.1).

Рис.3.1. Контрольна циклограма управління

Джерело: власні дослідження

На першому етапі (пункт 1) все підприємство та його вартість компоненти (ВТ1). Це відправна точка для наступних порівнянь. Така оцінка може бути зроблена при купівлі або відкритті бізнесу або при прийнятті рішення про його передачу. ціннісне управління підприємством.

Через деякий час, але не більше року, складається оцінка потоку вартість ферми (пункт 2). Він аналізує, які внутрішні вдосконалення можна зробити, наприклад зміни сівозміна, автоматизувати систему обліку. Очікувана оцінка зроблена, який отримано в результаті вдосконалення ВТ2.

Далі необхідно оцінити, які реорганізації можна провести. Наприклад продати стайні, заплавні луки і купити трактор; замість них ростуть кущі

смородини виноградник (BT3).

Також необхідно оцінити можливості зростання. Наприклад, збільшення поголів'я худоби або збільшити врожайність за допомогою оптимізованої сівозміни (BT4).

Далі необхідно оцінити вартість підприємства після всіх проведених заходів. події. Для виконання умови зростання вартості підприємства необхідно, щоб була виконана умова:

$$BT2 + BT3 + BT4 > 0.$$

Загальна потенційна вартість (BT_{заг}) визначається за такою формулою:

$$BT_{заг} = BT1 + BT2 + BT3 + BT4$$

Потрібні зміни в процесі створення та реструктуризації підприємства механізми управління, щоб менеджери на кожному рівні управління могли приймати рішення погоджені рішення, які підвищують вартість підприємства. Для прийняття рішення необхідно оцінити поточну вартість підприємства. Оцінити обсяг інвестицій, необхідних для реструктуризації. Оцінити можливості зростання м'ясо-молочні продуктивності та оцінити майбутню вартість агробізнесу. Якщо майбутня вартість підприємства перевищує її поточну вартість, можна починати реструктуризацію.

В умовах ринкової економіки сільськогосподарські організації стали повноцінними незалежність у виробничій діяльності та повна відповідальність за результат їх діяльність (роботи, послуги). Тому в цих організаціях розробляється система економічні методи управління виробництвом, що вимагають відповідних, надійна та достатня інформаційна база. Це вимагає ширшого використання методів господарського обліку, тобто прикладних передові методи, такі як процес, покроковий і стандартний методи розрахунки. При цьому кожна організація повинна враховувати рівень кваліфікації. їхній бухгалтерський персонал і технічні ресурси, які є в їх розпорядженні.

Об'єкти бухгалтерського обліку при використанні цих методів виробничого обліку повинні бути стають не тільки орні культури (групи культур), с.-г тварин (групи тварин), а також технологічні процеси, стадії та

етапи виробництва . Об'єкти бухгалтерського обліку при використанні цих методів виробничого обліку повинні бути стають не тільки орні культури (групи культур), с.-г тварин (групи тварин), а також технологічні процеси, стадії та фази виробництва.

Ефективність виробничого обліку можна значно підвищити, якщо використовувати запропоновані методи обліку в поєднанні з методом стандарт-кастингу. Облік витрат в даний час багатогранний, але можна виділити два основних підходи розвитку.

Перший підхід спрямований на вдосконалення розрахунку та контролю собівартості кожен окремий вид готової продукції (робіт, послуг). Воно характеризується класифікація всіх витрат на прямі та непрямі та реалізація цього підходу на практиці яка спрямована на розрахунок загальної вартості.

Інший підхід передбачає вдосконалення процесу прийняття рішень, його відповідність змінам кон'юнктури ринку та іншим зовнішнім факторам. Відповідна система обліку підкреслює залежність витрат від зміни обсягу і структура готової продукції, що робить класифікацію витрат прямими і непрямий.

Якщо перший підхід орієнтований на продукт, то другий - на ринок. перше Підхід базується на традиційній системі обліку виробництва, другий підхід базується на система «директ-кост». Однією з переваг граничних витрат є його гнучкість і простота використання в короткострокових розрахунках, що характерно для підприємств, схильних до ризиків, пов'язаних з ринковими коливаннями.

Наведена вище система розрахунків дозволяє генерувати найважливішу інформацію адміністративно-управлінського персоналу для прийняття конкретного рішення. Підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва

Рекомендується впровадження фінансових показників для сільськогосподарських організацій методи управління підприємствами на основі їх вартості.

Управління підприємствами на основі їх вартості, ефективно інтегрується в загальну систему управління організаціями, забезпечуючи зростання вміщує та покращує якість сільськогосподарської продукції на оптимальному рівні витрати виробництва на підприємстві.

Облік і контроль собівартості продукції, сировини і продуктів харчування покращення впливу на навколишнє середовище шляхом зменшення негативного впливу навколишнього середовища та здоров'я людини, це дозволяє економічно обґрунтовані управлінські рішення для підвищення внутрішньої конкурентоспроможності продукції на зовнішніх ринках. Це потребує систематизації показників господарської діяльності підприємства. забезпечення оперативного управління та контролю господарської діяльності.

3.4. Удосконалення фінансового левериджу розвитку підприємства

Агропромисловий комплекс - це не тільки основна галузь виробництво продуктів харчування, а й важлива частина економіки багатьох країн. Для цього Щоб цей сектор був конкурентоспроможним, необхідно подолати кілька фінансових проблем. Такі перешкоди, як відсутність інвестицій, висока волатильність цін сільськогосподарської продукції та обмежений доступ до кредитів ресурси. Актуальним завданням є покращення фінансового левериджу підприємства для забезпечення довгострокового та стійкого його зростання.

1. Теоретичні основи механізму фінансового левериджу в агропромисловому комплексі

В економічній теорії леверидж - це інструмент, який які дозволяють перерозподіляти ресурси в інтересах економічного зростання. У контексті підприємства ці механізми залучають різні джерела і фінансові інструменти, такі як кредити, субсидії, державні гарантії, інвестиційні фонди та страхування ризиків. Розробка цих механізмів повинна забезпечити ефективне використання капіталу, мінімізацію ризиків і стимулювання інноваційні процеси у

виробництві.

2. Основні фінансові механізми розвитку підприємства.

Є кілька важливих фінансових інструментів, які можуть бути використовується для підвищення ефективності підприємства:

- Державні дотації та субсидії. Один із основних державних механізмів підтримки є надання дотацій сільськогосподарському виробництву, які дозволяє знизити витрати виробників і стимулювати зростання виробництва.

- Кредитні та банківські продукти. Розвиток спеціального кредиту програми для фермерів, зниження процентних можуть допомогти покращити доступ фінансування.

- Державні гарантії та страхування. Встановлення державних гарантій для сільськогосподарські підприємства можуть зменшити ризики, пов'язані з борговим фінансуванням. Теж важливо розвивати системи сільськогосподарського страхування, які захищають виробників від стихійних лих стихійні лиха та інші форс-мажорні обставини.

- Приватні та ризиковані інвестиції. Залучення приватних інвесторів та венчурного капіталу фонди агробізнесу можуть стимулювати інновації та модернізацію промисловості. Для цього важливо створити прозору та стабільну правову базу.

Механізм управління фінансовими ресурсами має не останню роль у розвитку підприємства.

Фінансовий механізм - сукупність організаційних форм фінансових відносин централізовано в народному господарстві і децентралізовані фонди, методи фінансового планування, фінансовий менеджмент і фінансова система, фінансове законодавство.

Основи механізму управління фінансовими ресурсами в агропромисловому комплексі є формування фінансових ресурсів, які як матеріальні носії фінансові відносини знаходяться в розпорядженні сільськогосподарських організацій і призначений для задоволення суспільних потреб.

Фінансовий механізм підприємств - це система управління фінансами, сукупність форми і методи, за допомогою яких підприємство постачає себе тим, що йому потрібно готівкою, досягає нормального рівня стабільності та ліквідності, забезпечує економічну роботу та максимальний прибуток. Фінансовий механізм - засіб фінансового впливу на економіку. процес, який відноситься до виробництва, інвестицій і фінансова діяльність суб'єкта господарювання. Але механізм управління фінансовими ресурсами має свою специфіку та функції, а саме:

- організація фінансових відносин;
- управління грошовими потоками, рухом коштів та відповідним організація фінансових відносин.

Перше завдання полягає у створенні добре структурованої системи грошових відносин, врахування специфіки здійснення господарського процесу на певній території підприємницька чи некомерційна діяльність. Діяльність другої функції виражається через функціонування фінансової функції управління.

Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства має свою структуру підсистеми:

- управління;
- керування.

Підсистема управління включає фінансову службу організації та її відділів, тому тема управління фінансовим механізмом є фінансова служба та її відділи, а також фінансовий директор.

Керована підсистема включає:

- фінансові відносини;
- джерела коштів;
- фінанси підприємства;
- грошовий потік підприємства.

Основним об'єктом управління фінансовим механізмом є грошовий обіг організації як безперервний потік грошових платежів і надходжень через поточні

та інші рахунки організацій. Засоби управління грошовими потоками прогнозування та планування цієї можливої ситуації в майбутньому, щоб визначити обсяг та інтенсивність надходження та витрачання коштів на найближчу дату, і надовго.

Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства являє собою фінансові важелі, які планують і стимулюють їх використання фінансові ресурси.

Організація механізму управління фінансовими ресурсами в агропромисловому комплексі комплекс - це система певних заходів, спрямованих на раціон використання праці, виробничого устаткування і технології в процесі управління фінансами.

Якщо організація погана, то механізм управління фінансовими ресурсами працює неефективно навіть у шкоди економічним відносинам. Організаційні процедури включають: створення органів фінансового управління, побудова структури апарату управління, розробка методик, інструкцій тощо.

Між системою фінансового важеля та фінансовими ресурсами існує зв'язок, що виражається через регуляцію координації.

Координація в механізмі управління фінансовими ресурсами означає узгодженість роботи всіх ланок системи, апарату управління та спеціалістів. Координація забезпечується єдністю взаємозв'язку між фінансовим механізмом і фінансовими ресурсами.

Регулювання - означає вплив цього механізму на фінансові ресурси, завдяки чому стан стійкості фінансової системи досягається при відхиленнях заданих параметрів.

У цьому механізмі управління плануванням є розробка планових завдань, складання графіка їх виконання, розвиток фінансів плани та фінансові програми, забезпечення їх необхідними ресурсами та кадрами, та контроль за їх використанням.

Стимули також важливі. Стимул - спонукання до дії. Фінансові стимули включають ціни, кредити, використаний прибуток, амортизацію самофінансування, податки, премії, дивіденди тощо.

Таким чином, механізм управління фінансовими ресурсами підприємства відіграє важливу роль у фінансовій стабільності організації. Для цього необхідно розробити форми і методи, які всебічно полегшують досягнення цілей господарства.

3. Роль інноваційних фінансових інструментів.

Останніми роками роль фінансування аграрного сектору стає все більш важливою інноваційні інструменти, такі як збір коштів, краудфандинг і фінанси технології. Використання таких технологій, як блокчейн, для відстеження ланцюжків поставок або використання платформ для залучення інвестицій від населення, може значно покращити доступ фермерів до капітальних ресурсів.

4. Проблеми та рішення.

Незважаючи на наявність багатьох фінансових механізмів, аграрні підприємства стикаються з кількома проблемами, таких як висока залежність від зовнішньоекономічних факторів (ціни на нафту, зміна курсу валют), недостатня фінансова грамотність учасників ринку, а також нестабільність у законодавчій та економічному середовищі.

Щоб подолати ці проблеми, необхідне:

- Вдосконалення законодавства у сфері сільського господарства.
- Розробка фінансових інструментів з урахуванням специфіки аграрного сектора.
- Створення установ, що пропонують довгострокові та доступні кредити.
- Залучення міжнародних фінансових ресурсів та досвіду.

Удосконалення фінансових важелів розвитку підприємства вимагає цілісного підходу, який поєднує заходи для покращення доступності фінансових ресурсів, стимулювання інновацій та зниження ризиків, розвиток інституційного середовища, інвестиційна підтримка та створення сталого фінансового механізму можуть значно підвищити конкурентоспроможність і стійкість аграрних підприємств у довгостроковій перспективі.

Система управління фінансами організації орієнтована на досягнення цілей підприємства. Ці цілі включають: уникнення банкрутства та великих

фінансових втрат, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, зміцнення конкурентних позицій на ринку, максимізація прибутку та ринкової вартості підприємства.

ВИСНОВКИ

Основний вид господарської діяльності ПП «***» - виробництво продукції тваринництва з розвинутим зерновим виробництвом. Пріоритетною галуззю у звітному періоді буде тваринництво, яке супроводжуватиметься стабільним розвитком виробництва та реалізації зерна. За досліджуваний період більшість показників, що свідчать про обсяг виробництва, суттєво зростає.

Аналіз ліквідності балансу та показників ліквідності дозволяє зробити висновок, що платоспроможність ПП «***» мала негативну динаміку в аналізованому періоді. Фінансовий стан ПП «***» нормальний. Показники платоспроможності та фінансової стійкості тісно пов'язані та взаємозалежні. Їх низький рівень в економіці є наслідком активного оновлення матеріально-технічної бази та розширення сфери діяльності.

При цьому ефективність ПП «***» дещо підвищується, що підтверджується позитивною динамікою показників рентабельності.

Раціональне управління фінансовою діяльністю підприємства безпосередньо пов'язане з управлінням грошима. За 2022-2024 роки ПП «***» отримувало всі види грошових надходжень діяльності. Доходи від інвестиційної діяльності є незначними і лише у 2023р.

Основним джерелом грошових надходжень є поточні операції, частка яких у структурі грошових надходжень у 2024 році досягла майже 86%. Решта 14% грошових надходжень становлять фінансові операції.

Більша частина відтоку коштів в економіці пов'язана із здійсненням поточної діяльності, приблизно 84% усіх платежів у 2024 році. В останній рік аналізованого періоду незначний обсяг платежів припадає на інвестиційну діяльність, пов'язану з придбання основних засобів. Витрати коштів на фінансування діяльності виникають за рахунок погашення раніше отриманих кредитів і позик. Частка платежів за інвестиціями та фінансовими операціями динамічно зменшується.

Про ефективність управління білінгом свідчить баланс дебіторської та

кредиторської заборгованості. Дебіторська заборгованість за аналізований період суттєво не змінилася, але дещо зросла. В абсолютному вимірі сума простроченої заборгованості значно зросла – майже в 6,5 рази та перевищує дебіторську більш ніж у 3 рази. Така ситуація негативно впливає на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

У складі виробничих запасів і витрат переважають сировина, матеріали та тварини, призначені для вирощування та відгодівлі. Їх запаси до кінця 2024 року зміняться інакше.

У структурі всіх запасів за три роки зменшилась частка сировини та виробничих запасів, а тварин на вирощуванні та відгодівлі збільшилася. Загальні запаси і витрати в цілому подвоїлися. В абсолютному вираженні приріст вартості сировини і тварин на вирощуванні та відгодівлі приблизно однаковий.

Внутрішній фінансовий контроль здійснюється фінансовою службою підприємства у формі інвентаризації, економічного аналізу діяльності та ревізійною комісією ПП «***».

В якості одного з варіантів удосконалення управління фінансовою діяльністю ПП «***» представлені рекомендації щодо управління формуванням власних коштів ПП.

Іншим напрямком удосконалення фінансового менеджменту ПП «***» має стати використання оперативного управління короткостроковими активами та короткостроковими зобов'язаннями.

Використання формули DuPont дозволило виявити, що збитки від продажу ПП «***» в динаміці змінилися прибутковістю, при цьому спостерігалось уповільнення оборотності активів і частини капіталу.

Враховуючи виявлену динаміку, ПП «***» має прагнути збільшити оборотність активів. В умовах низької платоспроможності підприємства особливо важливим є управління дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями, що потребує в першу чергу контролю над оборотністю підприємства. ресурсів у населених пунктах.

Рекомендовані дії дозволять зменшити розмір дебіторської заборгованості

та збільшити оборотність та оборотність усіх активів ПП «***», що призведе до зменшення поточних фінансових потреб підприємства. Підвищення ділової активності дозволяє ПП «***» збільшити прибутковість і рентабельність, а відтак і розмір джерел фінансування своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адонін С. В., Касімова, Т. О. Управління фінансовими ресурсами підприємства в сучасних умовах *Ефективна економіка*. 2022. №11. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.11.39>
2. Благун С. І. Фінансові інновації як елемент фінансової системи. Вісник Хмельницького національного університету. №6. Том 2. 2021. С. 152 - 157.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз. Теорія та практика: навчальний посібник. К.:ЦУЛ, 2019. 328 с.
4. Великий Ю.М., Сукрушева Г.О. та Подлесецька І.А. Теоретичні основи формування ефективної структури фінансових ресурсів підприємства *Інфраструктура ринку*. Електронний науково-практичний журнал. Одеса. 2018. Вип. 17. С. 351–355. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/59.pdf
5. Власюк С.А., Цимбалюк Ю. А., Ролінський О. В., Ясінський О. Р.
6. Аутсорсинг як ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю. *Збірник наукових праць Уманського національного університету*. Випуск 106. Частина 2. 2025. С.384-396
7. Гриценко Л. Л. Фінанси підприємств : практикум : навч. посіб. / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. Суми, 2015. 285 с.
8. Гриценко Л., Боярко І. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, № 2. 2019. С.108-115 [https://doi.org/10.18371/2221-755x2-3\(35-36\)2019193944/](https://doi.org/10.18371/2221-755x2-3(35-36)2019193944/)
9. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. *Вісник СумДУ*. Серія «Економіка». 2021. № 2. С. 79-87.
10. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 1. С. 330–340. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2892/2930/>

11. Гуржий Т. О. Динаміка джерел і структури фінансових ресурсів домогосподарств. *ІнтелектХХІ*. 2018. №4. С. 58-63.
12. Здір В. А., Кулик Ю. М., Глигало Н. А. Фінансово-облікове забезпечення розвитку аграрного виробництва в Україні. *Економічний простір*, №152, 2019. С.81-92. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/152-7>
13. Кірсанова В.В. Фінансова діагностика в умовах воєнного стану. *Економіка: реалії часу*. *Науковий журнал*. 2025. № 1 (77). С. 30-37.
14. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 440 с.
15. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник К. : центр навчальної літератури , 2019. 520 с.
16. Куліш Г. П., Чепка В. В., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства: фактори, що впливають на нього. *Економічні горизонти*, № 1(19), 2022. С. 4 - 11. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(19\).2022.259393](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(19).2022.259393)
17. Кучеренко Т. Є., Аніщенко Р.Ю. Обліково-аналітичне забезпечення управління грошовими потоками підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10022> (дата звернення: 16.10.2024). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.12](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.12)
18. Лагунов К.В. Аналіз фінансового стану як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. № 3/2025. С.163-167
19. Масюк Ю., Шкода А. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. (34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>
20. Марусяк Н. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю підприємств в умовах війни. *Економіка та суспільство*. №71. 2025. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-49>
21. Мішина С. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Харків : ХНЕУ, 2015. 110 с.

- 22.Нагорний П., Базюк Д. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. № 1 (01). 2023. С.44-49. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-1-8>
- 23.Наконечна С. А. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. № 8. 2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15204547>
- 24.Насібова О. В. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку : електрон. наук.-практ. журнал*. 2019. Вип. 30. С. 185-190. URL: https://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/30.pdf, (дата звернення 29.09.2024 р.).
- 25.Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8361> (дата звернення: 09.10.2025).
- 26.Овчарова Н., Кравченко О., Бобошко Р. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. № 30. 2021. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-45>
- 27.Олександренко І. В. Управління фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств в Україні. *Бізнесінформ*. № 2.2024. С.194-201.
- 28.Омельченко О.В., Швед В.В., Штифлюк В.В. Про деякі питання оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. № 68. 2022. С. 145-150.
- 29.Петрук О. М., Трусова Н. В., Полчанов А. Ю., Довгалюк В. В. Фінансові ресурси електротранспортних підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8556> (дата звернення: 02.02.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.4

- 30.Поліщук О. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами аграрних підприємств в Україні. Економічний простір. №154. 2020. С. 231-234. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-43>
- 31.Проскуріна Н., Гнідкова А. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. Економіка та суспільство. №43. 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>
- 32.Разумкова О.В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. Вісник Хмельницького національного університету 2022, № 2, Том 1 С. 7-13.
- 33.Рамський А. Ю., Васечко, Л. І., Пожар А. С. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства в кризових умовах. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. №2(12). 2023. С. 33-45. ISSN 2617-8648
- 34.Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше? *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 14. С. 28-31.
- 35.Тулуш Л., Давиденко С., Муравський О. Фінансові інструменти: економічна сутність та понятійна трансформація. *Управління змінами та інновації*. №13. 2025. С. 49-52. <https://doi.org/10.32782/CMI/2025-13-8>
- 36.Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Гукалюк А.Ф., Західна О.Р., Сич О.А., Шушкова Ю.В.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 724 с
37. Фінансовий менеджмент : підруч. / Петро Бечко, Олена Непочатенко та ін./ . К. : центр навчальної літератури , 2019. 496 с.
- 38.Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с
- 39.Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D.& Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(4), 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3))

40. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich O. & Vodolazska O. (2022). *Impact of selected factors on digitalization of financial sector*. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 10(1), 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19))
41. Liu Xueqiang. Innovative Research on Enterprise Financial Management in the Era of Big Data. *China Business Theory*. 2021. Issue 1. Pp. 161-162.
42. S von Cramon-Taubadel, S. The Agricultural Export Supply Potential of Eastern Europe-Russia-Ukraine. *Agriculture-Growing Food: New Places, New Technologies: papers of John Hopkins University Paul H. Nitze School of Advanced International Studies*. 2022. April 17. USA: Washington DC, SAIS.
43. Strubenhoff H. CIS and Ukrainian Opportunities. *Large Farm Management: Presentation at Autumn Academy (04-11 October)*. Germany: University of Hohenheim, 2011.
44. Zeng Ch. Enterprise financial management in modern environment. *Proceedings of the 2022 International Conference on Economics, Smart Finance 76 and Contemporary Trade (ESFCT 2022)*. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 27 December 2022. https://doi.org/10.2991/978-94-6463-052-7_125
45. Zhang X. Research on the expansion and innovation of corporate financial management based on a multidisciplinary perspective. *Accounting Learning*. 2021. Issue 20. Pp. 19-21.